

Archeologische opgraving

Eindverslag

Roeselare – Gitsestraat
(prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: VERHAEVERT Kylian
Redactie: LEEMANS Siel
Projectcode: 2022A212

Vergunningsnummer:	2022A212
Projectleider:	Siel Leemans
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Kylian Verhaevert (erkend archeoloog)
Archeologisch team:	Kylian Verhaevert (erkend archeoloog), Edgar van Quickelberghe (archeoloog), Lobke Decrcok (archeoloog), Siel Leemans (projectleider)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed, Willem Hantson (IOED RADAR)
Plannen:	Kylian Verhaevert, Edgar van Quickelberghe
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	Niet van toepassing
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Roeselare
Deelgemeente:	Roeselare
Plaats:	Gitsestraat (zie plan in bijlage 1 en 2)
Projectcode:	ROGI23
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 62066,60 Y: 185242,09 X: 62114,57 Y: 185229,58
Kadastergegevens:	Roeselare, afdeling 1, sectie A, percelen 1412t10, 1429v, 1412s10, 1412r10, 1412p10, 1429v, 833d (zie plan in bijlage 2)
Begindatum onderzoek:	10/07/2023
Einddatum onderzoek:	12/07/2023
Relevante termen thesauri:	Middeleeuwen, volle middeleeuwen, Nieuwe tijd/Nieuwste tijd, gebouwplattegrond, bewoning, archeologische opgraving
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Stadsarchief Roeselare Kokelaarstraat 5 8800 Roeselare
Titel:	Archeologische opgraving Roeselare Gitsestraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten eindverslag.
Rapportnummer:	2024/05
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.1.1. Inleiding	5
1.2. VRAAGSTELLING	11
1.3. RANDVOORWAARDEN	11
1.4. BESTAANDE TOESTAND EN GEPLANDE WERKEN	12
1.5. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	13
1.5.1. Voorbereiding	13
1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen	13
1.5.3. Veldwerk	14
1.5.4. Verwerking	17
1.5.5. Inbreng specialisten	17
2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	18
2.1. TOPOGRAFISCHE EN LANDSCAPPELIJKE SITUERING	18
2.2. BODEMKUNDIGE SITUERING	20
2.3. HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	21
3. ASSESSMENTRAPPORT	38
3.1. BESCHRIJVING, MOTIVERING EN REGISTRATIE	38
3.2. WETENSCHAPPELIJK POTENTIEEL	38
4. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN	39
4.1. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFIE	39
4.2. BESCHRIJVING SPOREN EN STRUCTUREN	42
4.2.1. Algemeen	42
4.2.1.1. Volle middeleeuwen	42
4.2.1.2. Nieuwste tijd	50
4.2.1.3. Ongedateerde sporen	50
4.3. BESCHRIJVING VONDSTEN	51
4.3.1. Natuursteen	51
4.3.2. Bouwmateriaal	52
4.3.3. Dierlijk bot	52
4.3.4. Aardewerk	53
4.3.5. Aardewerk uit de volle middeleeuwen	54
4.4. RESULTATEN NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	56
5. INTERPRETATIE EN DATERING	57
5.1. VOLLE MIDDELEEUWEN	57
5.2. NIEUWSTE TIJD	68

6.	BELANG EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	69
7.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN.....	70
8.	BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	71
9.	SAMENVATTING	72
10.	BIBLIOGRAFIE	76
10.1.	LITERATUUR.....	76
10.2.	INTERNETBRONNEN	78
11.	LIJSTEN	79
11.1.	FIGURENLIJST	79
11.2.	TABELLENLIJST	80
11.3.	BIJLAGENLIJST	81

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Roeselare Gitsestraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, die de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Deze archeologienota werd in 2016 door Monument Vandekerckhove nv opgesteld (ID 545, 2016E74)¹.

In het kader van deze archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen.

Gezien de beperkte steentijdvondsten in de omgeving werd het potentieel op een steentijd artefactensite zeer laag ingeschat. Wel zijn in de onmiddellijke omgeving van het gebied al veel sporen gevonden van houtskoolproductie, bewoning en funeraire contexten uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Het gebied is dan ook gunstig gelegen op een overgangszone tussen een rug en een beekvallei. Historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw tonen aan dat het plangebied voor het grootste deel akker- en/of weiland was en er dus weinig tot geen verstoring zal zijn binnen het projectgebied. De hoeve ten noorden van het onderzoeksgebied zou reeds afgebeeld staan op de Ferrariskaart (indien de vervormingen in rekening worden gebracht). Deze hoeve werd gesloopt voorafgaand aan het archeologisch onderzoek van Roeselare Gitsestraat fase 2.

Door de impact van de aanleg van de verkaveling zal mogelijk een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigd worden. De precieze bodemopbouw en de eventuele verstoring ervan is niet gekend. Al deze elementen samen maken dat het plangebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden.

Om het archeologisch potentieel en eventuele bodemverstoring in te schatten werd voorgesteld om een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (10733 m² op een totale oppervlakte van 71581m²). Dit onderzoek werd in twee fasen uitgevoerd.

¹ ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T., VAN DE VIJVER M., 2016. Online raadpleegbaar op: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/545>.

De **eerste fase** van dit verder onderzoek vond reeds plaats in 2018 op het grootste deel van het projectgebied (2017K200, ID7505)². Uit dit proefsleuvenonderzoek is gebleken dat het projectgebied reeds vanaf de vroeg-Romeinse periode in cultuur werd gebracht. Dit werd bevestigd door het aantreffen van een vindplaats met Romeinse houtskoolmeilers (cf. houtskoolproductie) uit deze periode. De grote aantallen houtskoolmeilers doen vermoeden dat het landschap in deze vroeg-Romeinse periode erg bosrijk was. Pas vanaf de volle middeleeuwen zal het terrein opnieuw in cultuur gebracht worden. Een gebouwplattegrond, poel met gracht en perceelsgreppels duiden op menselijke bewoning in deze periode. De aanwezige bebouwing (hoeve) kan gedateerd worden in de 19de eeuw en bevindt zich onmiddellijk ten noorden van de plattegrond. Deze hoeve kan mogelijks gezien worden als de heropbouw van zijn volmiddeleeuwse voorloper. Tot slot werden ook enkele WOI/WOII-sporen en vondsten aangetroffen op en rond de hoeve.

Verspreid over het terrein werden drie vindplaatsen afgebakend voor verder onderzoek (Figuur 1), met name:

- Vindplaats 1 (centraal op het projectgebied, Figuur 2): Zone van 950m² (+ 200m² vrij te kiezen) met (vroeg-) volmiddeleeuwse huisplattegrond. Deze opgravingsfase werd uitgesteld tot na de sloop van de bebouwing op perceel 833D0 en uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Op deze manier kunnen eventuele aangetroffen archeologische sporen ter hoogte van de hoeve samen onderzocht worden met deze opgravingszone. Onderhavig verslag is het eindverslag van deze onderzoeksfase.
- Vindplaats 2 (noorden van projectgebied): Zone van 1535m² rond de (vroeg-) volmiddeleeuwse poel met ten zuidwesten verschillende paalsporen en/of kuilen.
- Vindplaats 3 (zuiden van projectgebied): Zone van 9050m² met Romeinse nederzettingssporen en grote aantallen houtskoolmeilers.

Hierbovenop werd een verder natuurwetenschappelijk onderzoek op de houtskoolmeilers geadviseerd.

Het archeologische vervolgonderzoek van vindplaatsen 2 en 3 vond reeds plaats in 2018 (ID1104, 2018G47)³. Ter hoogte van vindplaats 2 werden sporen vanaf de volle middeleeuwen aangetroffen. In deze periode was dit gebied in gebruik als landbouwzone waarbij de poel in dienst was als veekuil. De aangetroffen greppels maken deel uit van een gelijktijdig systeem die afwateren in deze poel. Al deze structuren zijn te dateren in de 12de en 13de eeuw. Het terrein raakte in onbruik tot aan de nieuwe tijd wanneer een nieuwe perceelsgreppel werd aangelegd (andere oriëntatie dan de middeleeuwse greppels). Ook een munitiekuil uit WOI werd hier aangetroffen. Vindplaats 3 wordt gekenmerkt door een intense houtskoolproductie (met maar liefst 14 houtskoolmeilers) te dateren op de overgang van de ijzertijd naar de

² VANHOUTTE C., 2018. Online raadpleegbaar op:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7505>.

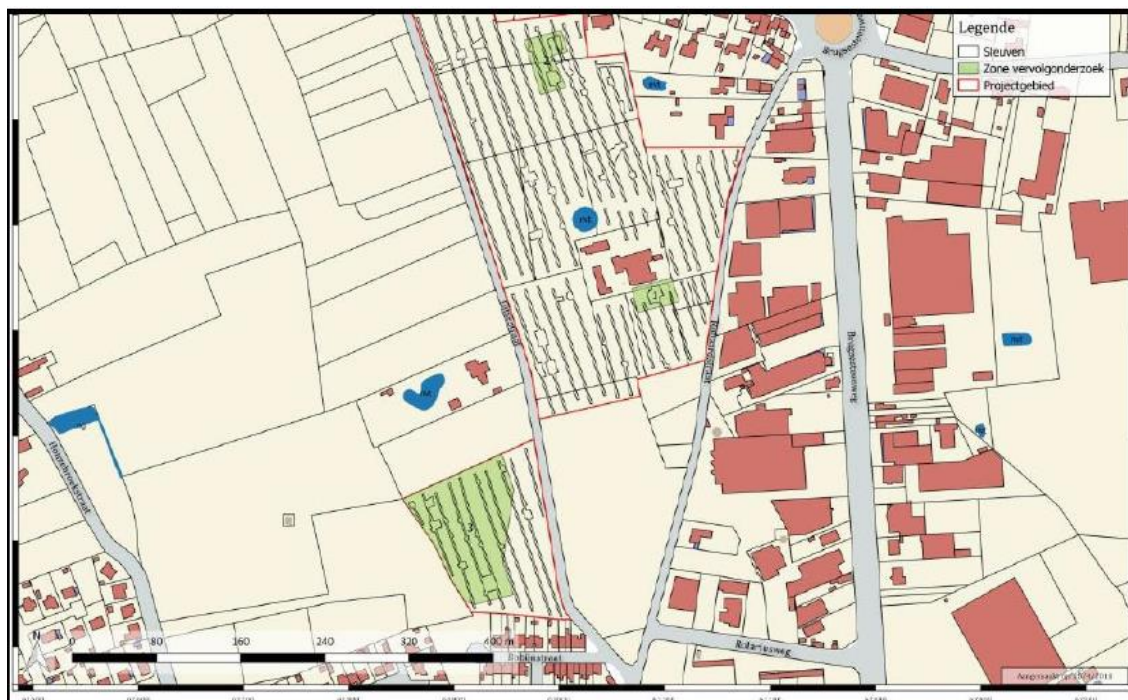
³ BELIS B., SIEMONS J., VAN KERCKHOVEN I., et al. 2020. Online raadpleegbaar op:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1104>.

Romeinse periode. Deze sporen wijzen op een ontginning van het landschap. Eén enkel spoor kan eveneens aan de ijzertijd worden toegewezen, met name een kuil met ijzertijd aardewerk. Middeleeuwse sporen beperken zich tot enkele greppels en een bijgebouw. Vanaf de nieuwe tijd werd het terrein in gebruik genomen als landbouwperceel met bijhorende greppels en poel. Bovendien werden er 18de-eeuwse sporen (in de vorm van haardkuilen en kampvuren) aangetroffen van een militair kampement. Deze kunnen mogelijks gerelateerd worden aan de Spaanse of Oostenrijkse Successieoorlog. Tot slot werden verschillende bomkraters aangetroffen die te relateren zijn aan WO I of WO II.

De **tweede fase** kon pas van start gaan na afbraak van de bebouwing (hoeve) en bestond in eerste instantie uit een proefsleuvenonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd op 19 juni 2023 door Monument Vandekerckhove nv (2023B320, ID 26822)⁴. De archeologische opgraving van vindplaats 1 (Figuur 3, Figuur 4 en Figuur 5) kon pas worden aangevat nadat de resultaten van deze proefsleuven gekend waren zodanig – indien noodzakelijk – de opgravingszone en/of de onderzoeksvragen aangepast konden worden aan deze resultaten. Het proefsleuvenonderzoek fase 2 bracht echter een beperkt aantal sporen aan het licht waardoor er geen bijkomende maatregelen genomen dienden te worden. Enkel de houtskoolmeiler maakte deel uit van verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Dit onderzoek wees uit dat het spoor in de vroeg-Romeinse periode dateert en uitsluitend eik bevat. Na dit proefsleuvenonderzoek werd de archeologische opgraving op vindplaats 1 aangevat. Het betreft het onderzoeken van de potentiële volmiddeleeuwse huisplattegrond op een zone van ca. 950m² met een door de erkend archeoloog vrij te kiezen 200m² rond de kernzone. Deze opgraving werd uitgevoerd door een team van Monument Vandekerckhove tussen 10 juli en 12 juli 2023.

In dit rapport worden de resultaten van deze vlakdekkende archeologische opgraving voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven van de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

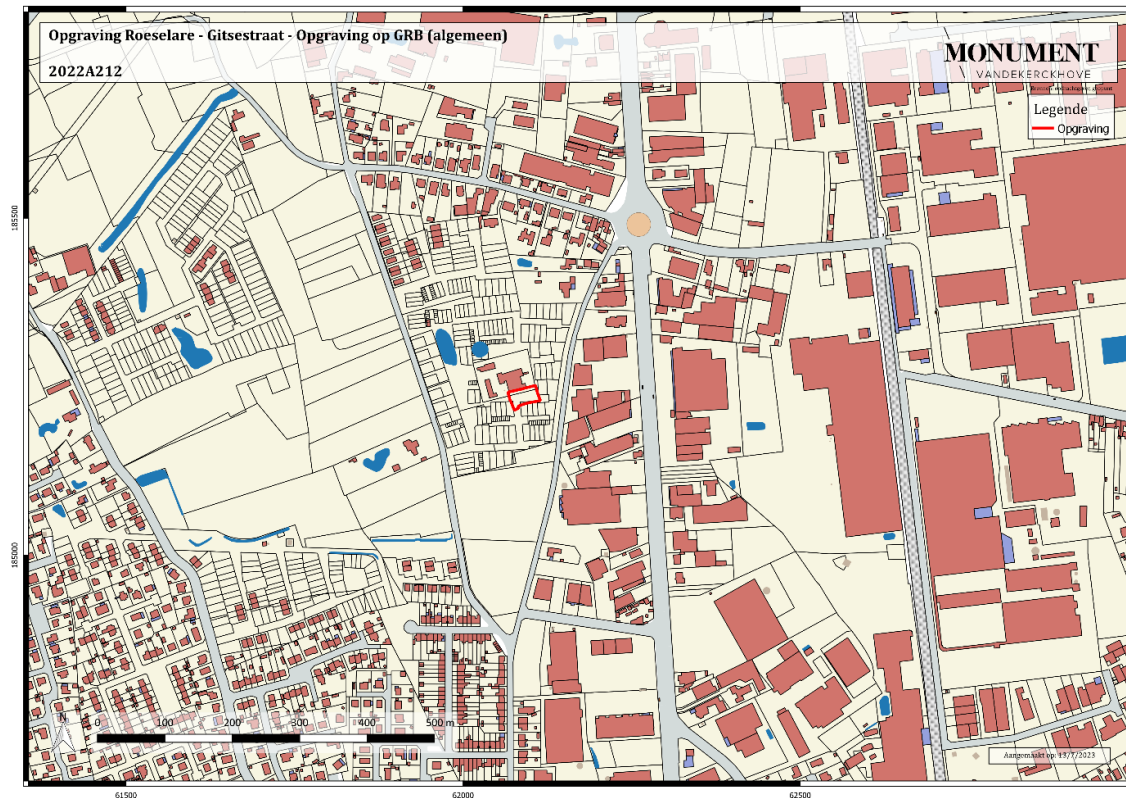
⁴ VERHAEVERT K., 2023.

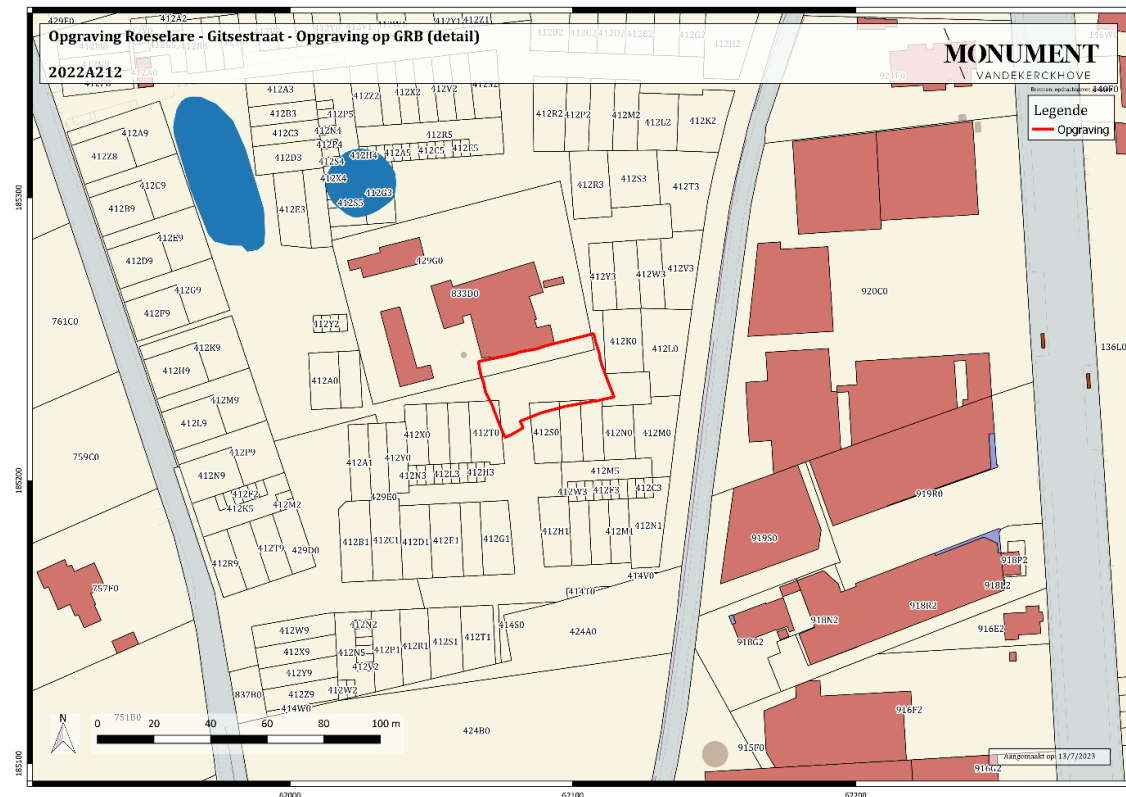
Figuur 1: Aanduiding van de vindplaatsen afgebakend voor verder onderzoek (bron: VANHOUTTE C., 2018).

Figuur 2: Detail van advieszone vindplaats 1 (bron: VANHOUTTE C., 2018).

Figuur 3: Situeringsplan van de opgravingszone weergegeven op het GRB.

Figuur 4: Inplantingsplan van de opgravingszone weergegeven op het GRB.

Figuur 5: Opgravingszone op de meest recente luchtfoto (winter 2022).

1.2. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om verdere informatie te krijgen over het verleden van het vlakdekkend op te graven terrein. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werden in het bijhorende programma van maatregelen verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd⁵:

A	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
A1	Wat zijn de vormkenmerken en opbouw van het middeleeuws gebouw?
A2	Kunnen er ruimtelijke onderverdelingen herkend worden?
A3	Kan de gebouwplattegrond op basis van aardewerk nauwkeuriger gedateerd worden?
A4	Wat is de relatie van kuil 243 met de rest van het gebouw?
A5	Wat is de relatie tussen de aangetroffen plattegrond en de huidige hoeve? Indien de resultaten van fase 2 gekend zijn: kunnen andere archeologische resten gekoppeld worden aan deze plattegrond?

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.

1.3. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

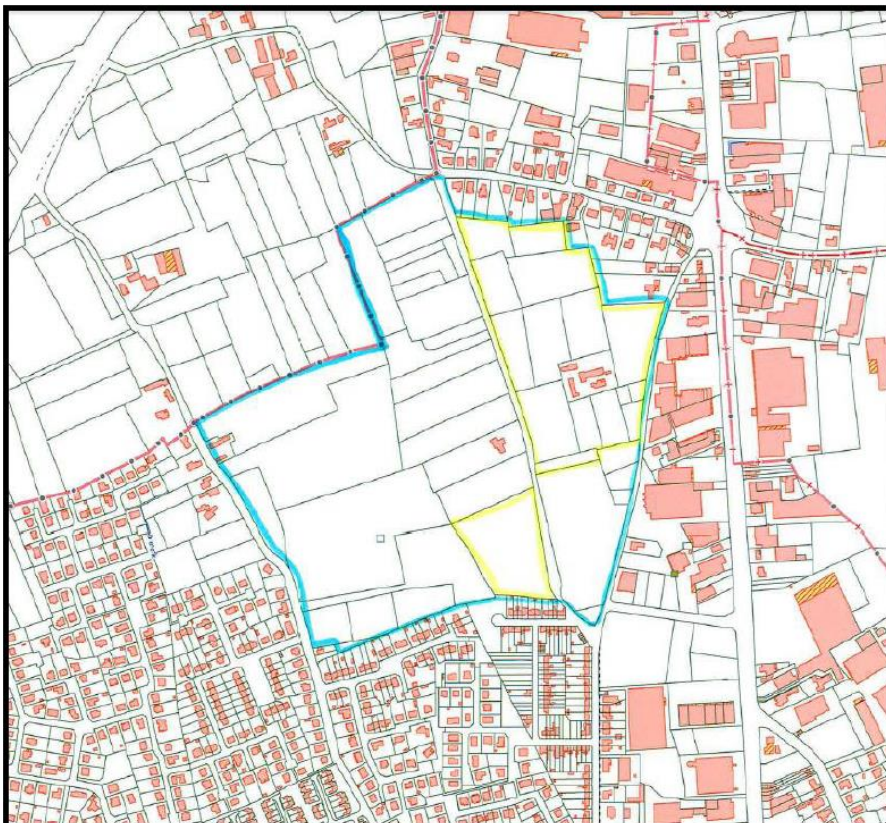
Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

In eerste instantie diende de hoeve met aanhorigheden gesloopt te worden na het verkrijgen van de vergunning waarna het proefsleuvenonderzoek kon aanvangen. Op basis van de resultaten hiervan wordt een advieszone voor vervolgonderzoek geselecteerd. De zone van de middeleeuwse plattegrond dient immers opgegraven te worden en gelinkt te worden aan de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Deze resultaten worden neergeschreven in een nieuwe nota die ter bekrachtiging aan Onroerend Erfgoed wordt voorgelegd. Om de plattegrond in zijn volledigheid te kunnen onderzoeken wordt de opgraving van archeologisch vindplaats 1 bijgevolg uitgesteld tot na de sloop en het uitvoeren van de proefsleuven op de hoeve. De afgebakende advieszone dient daarom gevrijwaard te worden van werken tot na het onderzoek. Hiertoe werd een nieuw afbakeningsplan opgemaakt met het gedeelte van de hoeve dat nog dient onderzocht te worden aan de hand van proefsleuven en de op te graven zone met de middeleeuwse plattegrond (Figuur 2). Dit werd tevens met de opdrachtgever overeengekomen.

⁵ VANHOUTTE C., 2018.

1.4. Bestaande toestand en geplande werken⁶

Het onderzoeksgebied was tot op heden in gebruik als akkerland. Het projectgebied (waartoe het onderzoeksgebied behoort) dat zal ontwikkeld worden is 87.549m² groot. Het maakt deel uit van een grotere ontwikkeling in de omgeving (Figuur 6).⁷ Het projectgebied bestaat voornamelijk uit kavels waarop eengezinswoningen zullen worden gebouwd en is groter dan de zone waarop deze verkavelingsaanvraag betrekking heeft, vandaar dat de contouren van het onderzoeksgebied kleiner zijn dan de contouren van het projectgebied. Deze woningen worden niet onderkelderd. De ingreep in de bodem zal dus vooral bestaan uit uitgravingen ten behoeve van de funderingen voor de individuele woningen. Daarnaast zal ook een wegnis worden aangelegd met verschillende nutsleidingen, wat eveneens een aanzienlijke bodemverstoring met zich meebrengt (maximaal 60cm onder het maaiveld + 30cm buffer). Centraal komt er een groenzone met buffering voor de wateropvang van de verkaveling.

Figuur 6: Aanduiding in blauw van het volledige projectgebied versus een aanduiding in het geel, namelijk de huidige eigendomstoestand (= de zone waarbinnen de initiatiefnemer werken kan laten uitvoeren).

⁶ VANHOUTTE C., 2018.

⁷ Informatie van Stijn Deconinck (Project Engineer, Matexi).

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd de in akte genomen archeologienota, nota's en het eindverslag van de reeds uitgevoerde archeologische opgraving geraadpleegd⁸. Gezien het om een opgraving met beperkte oppervlakte gaat werd het niet nodig geacht een werkputtenplan op te stellen. Het volledige gebied kon onderzocht worden binnen één werkput.

1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

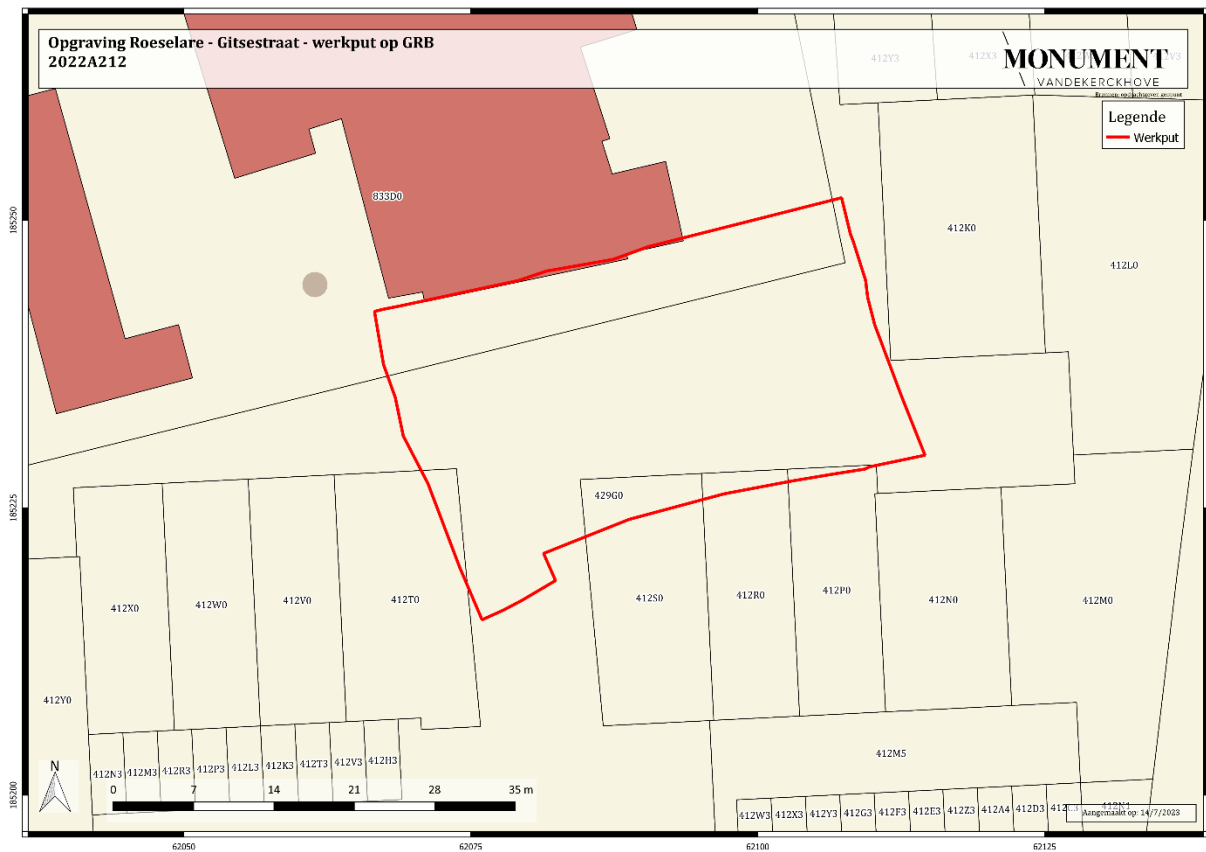
Bij het aanleggen van de werkput werd snel duidelijk dat de plattegrond zich meer ten noorden bevond dan origineel verondersteld werd. Gezien de sporenconcentratie duidelijk afnam naar het zuiden toe werd er beslist om af te wijken van het programma van maatregelen en het zuidelijke gedeelte van de opgravingszone niet volledig op te graven, maar de opgraving uit te breiden naar het noorden toe (Figuur 7). Op deze manier kon de plattegrond in zijn volledigheid opgegraven worden. Dit werd besproken op het terrein met Willem Hantson. De zone die werd opengelegd had een oppervlakte van ca. 993 m². De contouren van de werkput worden in het noorden begrensd door bodemverstoringen van de recent afgebroken hoeve (perceel 833D0) en het eerder uitgevoerde proefsleuvenonderzoek (2023B320, ID 26822)⁹.

⁸ ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T., VAN DE VIJVER M., 2016; BELIS B., SIEMONS J., VAN KERCKHOVEN I., et al. 2020; VANHOUTTE C., 2018; VERHAEVERT K., 2023.

⁹ VERHAEVERT K., 2023.

Het veldwerk vond plaats tussen 10 juli 2023 en 12 juli 2023. Voor aanvang van de graafwerken werden door middel van een GPS-toestel de werkput uitgezet. Gezien de relatief kleine oppervlakte van de werkput werd er beslist om meteen de volledige oppervlakte van de werkput open te leggen en niet te werken met verschillende overlappende werkputten. Tijdens het aanleggen van het vlak werd er verdiept tot op het hoogste relevante archeologische niveau. De ligging van de aangetroffen gebouwplattegrond maakten het noodzakelijk dat de werkput naar het noorden toe werd uitgebreid.

Figuur 8: Opgravingszone op het GRB.

Voor de aanleg van de werkput werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een vlakke graafbak van 1,80m breed. Het graafwerk is zo uitgevoerd dat de teelaarde gescheiden bleef van de onderliggende horizonten. De afgegraven grond werd gestockeerd op beide flanken langs de werkput. De kraan werd tijdens de aanleg opgevolgd door een team archeologen. Er werd op toegekeken dat het juiste archeologische niveau werd bereikt. Tevens werd het vlak manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te optimaliseren. De sporen die zichtbaar werden, zijn voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn deze beschreven (interpretatie, kleur, textuur, inclusies) en gefotografeerd. Op deze foto is, naast het spoor telkens een noordpijl en schaallat aanwezig. Via het rechtstreeks fotograferen in de database worden de gemaakte foto's automatisch van het vergunningsnummer, het spoor-, zone- en vlaknummer en datum voorzien. Op dit fotobord staat de projectcode (**2022A212**), de afkorting van het project (ROGI23= **RO**eselare **GI**tsestraat **2023**) en het spoornummer. Na het fotograferen werden de sporen ingemeten met een GPS-toestel met een RTK-verbinding, waardoor een digitaal grondplan ontstond dat in het veld via een tablet kon worden geconsulteerd.

Wanneer de volledige werkput was uitgegraven en alle sporen geregistreerd, werd overgegaan tot het couperen van de sporen. Dit houdt in dat de helft van een spoor manueel (indien kleinere sporen) of machinaal (indien grotere sporen) wordt uitgegraven, waardoor een diepteprofiel wordt bekomen. Dit profiel werd vervolgens gefotografeerd, ingetekend op een

tablet (schaal 1:20) en per laag van unieke laagnummers voorzien. Na het couperen van de sporen werden alle achtergebleven delen uitgehaald zodoende al het vondstmateriaal te recupereren. De vondsten zijn ingezameld per context en per laag. Een vondstkaartje werd telkens ingevuld.

Van sommige sporen zijn monsters genomen. Het gaat om bulk- en zeefmonsters. Alle monsters werden tijdens het veldwerk van een inventarisnummer voorzien. Bij de vondsten gebeurde dit pas tijdens de verwerking (zie verder).

Een aparte categorie van sporen zijn een kuil (S7) en paalsporen van een volmiddeleeuwse gebouwplattegrond die werden aangetroffen. Deze eerste tekent zich in het vlak af als een rechthoekige kuil met afgeronde hoeken en wordt vooral gekenmerkt door een houtskoolrijke band. Deze kuil is in de lengte gecoupeerd (S7) en bijkomend geregistreerd door middel van fotogrammetrie. De paalsporen van de plattegrond – die ruimtelijk met elkaar in verband konden gebracht worden – zijn allen in eenzelfde richting gecoupeerd.

Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden verspreid over het plangebied twee bodemprofielen geregistreerd. Deze zijn op dezelfde wijze als de spoorcoupes vastgelegd.

De opgraving werd uitgevoerd door een archeologisch team, bestaande uit veldwerkleider (Kylian Verhaevert), aangevuld met archeologen Lobke Decrock en Edgar Van Quickelberghe.

1.5.4. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Tijdens een eerste fase van de verwerking werd het grondplan opgemaakt, zijn de vondsten gewassen en werden de foto's in de database ingewerkt. De belangrijkste vondstcategorie is het aardewerk. Gezien al het aardewerk afkomstig is uit een zandleembodem werden de vondsten enkel afgespoeld onder stromend water en nadien gedroogd. Tijdens deze fase van het onderzoek werden ook de vondsten geïnventariseerd.

Op basis van alle verzamelde gegevens werd bekeken welk natuurwetenschappelijk onderzoek noodzakelijk is ter beantwoording van de onderzoeksvragen. Hierbij werden de relevante stalen uitgeselecteerd en werden de niet relevante stalen niet weerhouden en afgestoten.

Na het indienen van het archeologierapport werd het uitschrijven van dit eindverslag aangevat. In dit rapport worden alle beschikbare gegevens gebundeld. Deze bevatten enkele inleidende hoofdstukken en omvatten tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal. Ook de gegevens van het natuurwetenschappelijk onderzoek – zoals voorzien in het archeologierapport – worden in het eindverslag verwerkt.

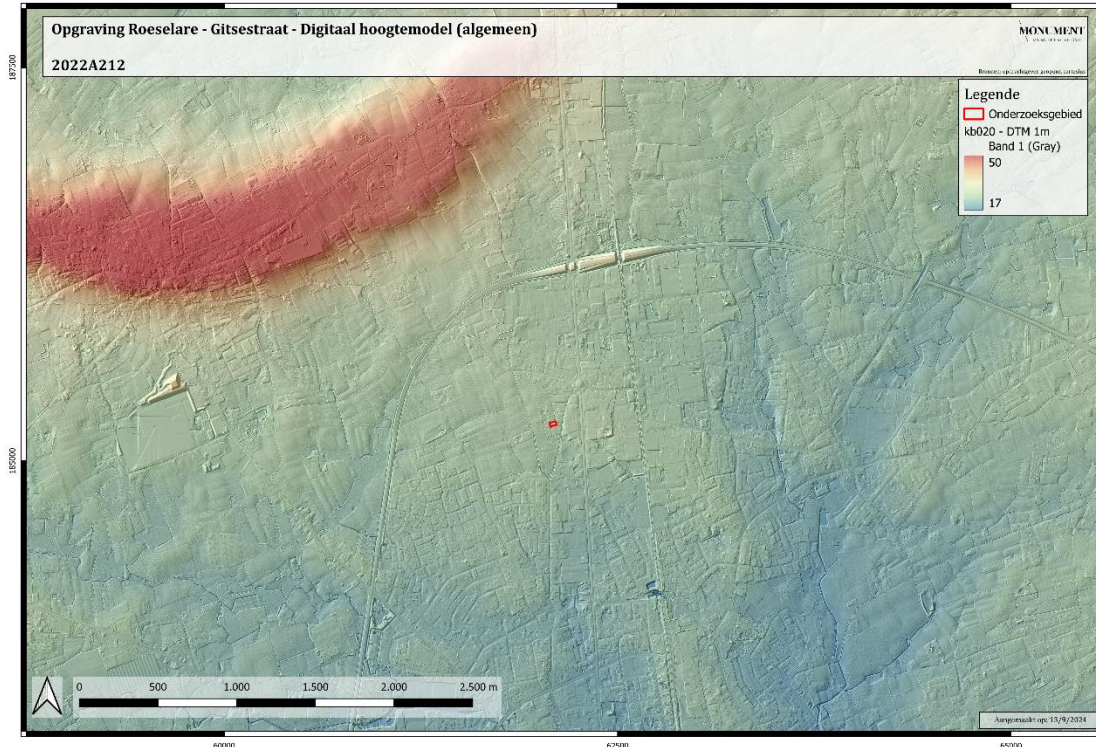
1.5.5. Inbreng specialisten

Tijdens de verschillende stappen van de verwerking werd advies ingewonnen bij vakspecialisten. Het gaat hierbij om volgende specialisten: aardkundige Pierre Legrand voor de interpretatie van de bodemprofielen, dr. Koen Deforce werd gecontacteerd over kuil S7 en Willem Hantson (RADAR) stond in voor de wetenschappelijke begeleiding en het aanreiken van gelijkaardige sites in de ruime omgeving.

2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1. Topografische en landschappelijke situering¹⁰

Het plangebied is gelegen te Roeselare Gitsestraat. Roeselare is gelegen te West-Vlaanderen tussen de steden Brugge (ten noorden) en Kortrijk (ten zuiden). In het noorden grenst Roeselare aan de gemeenten Lichtervelde en Hoogdele, in het oosten aan de stad Izegem en de gemeente Ardooie, in het zuiden aan de gemeente Ledegem en in het westen aan de gemeenten Moorslede, Zonnebeke en Staden. Het plangebied situeert zich ten noorden van de stadskern van Roeselare, nabij de grens met Hoogdele. Het plangebied wordt begrensd door de Gitsestraat in het westen, de bebouwing en bijhorende tuinen langs de Oude Diksmuidsestraat in het noorden, de Robaardstraat in het oosten, en enkele percelen die momenteel in gebruik zijn als akkers maar in een latere fase eveneens zullen ontwikkeld worden in het zuiden.¹¹ Kadastraal zijn de onderzochte percelen terug te vinden onder afdeling 1, sectie A, percelen 1412t10, 1429v, 1412s10, 1412r10, 1412p10, 1429v, 833d. Op de luchtfoto's is af te leiden dat het terrein de afgelopen jaren afwisselend in gebruik is geweest als akkerland en als weiland (Figuur 3). Een weergave van het plangebied op het DTM van Vlaanderen toont geen bijzonderheden. Het plangebied is gelegen in een vlak gebied op een iets hoger gelegen terrein (Figuur 9, Figuur 10).

Figuur 9: Plangebied op DTM.

¹⁰ VANHOUTTE C., 2018.

¹¹ ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T., VAN DE VIJVER M., 2016.

Figuur 10: Detail van het plangebied op DTM.

¹² VAN RANST E., SYS C., 2000.

2.3. Historisch en archeologisch kader

- Historisch kader¹³

De prestedelijke kern van Roeselare is vermoedelijk ontstaan aan het kruispunt van de Romeinse heirbanen of diverticula Bavai-Rijsel-Menen-Roeselare-Brugge-Aardenburg en Doornik-Kortrijk-Wijnendale-Oudenburg al is hiervoor nog geen archeologisch bewijs gevonden. Er zijn wel sporen van Romeinse aanwezigheid in Roeselare maar die richten zich eerder op ambachtelijke sporen (houtschoolmeilers, dakpanproductie, etc.) en agrarische activiteit. Het gebied wordt bevoeid door de Mandel en de Sint-Amandsbeek. De eerste vermelding van Roeselare dateert uit een oorkonde van 822, hier wordt gesproken over het gebied “Roslar” die door Lodewijk de Vrome geschonken wordt aan de Sint-Pietersabdij van Saint-Amand-les-Eaux in Noord-Frankrijk. In 957 geeft Boudewijn III de Jongere de toelating om de stad te versterken tegen de invallen van de Noormannen. Vermoedelijk betreft het 's Gravenwal, bij Sanderus (1641) aangeduid als een versterkte woning op een omwalde terp ten westen van de Sint-Michielskerk. Hetzelfde charter verschaft ook het privilege tot het houden van een wekelijkse markt. Roeselare kreeg rond 1250 het stadsrecht van Margaretha van Constantinopel. De stad kreeg rond 1260 een hal met belfort op de Grote Markt.

In de 14de en 15de eeuw fungeerde Roeselare als centrum van de weefnijverheid, maar stilaan was er een geleidelijke recessie wegens de prijzenslag met de omringende concurrerende steden. In 1488 werd een groot deel van de stad verwoest door de huurlingen van Maximiliaan van Oostenrijk, waarbij onder andere de stadshal, het belfort en de Sint-Michielskerk vernield werden. Rond 1500 werden de verwoeste gebouwen heropgebouwd. De 16de eeuw was een onrustige periode door het strenge Spaanse bewind en het verzet daartegen, met brandstichtingen, vernielingen, belastingheffingen, invallende roversbendes, en in de tweede helft van de 16de eeuw in toenemende mate ook religieuze conflicten. Door het uitbreken van de 80-jarige Oorlog in 1568 verlieten heel wat ambachtslieden de streek om zich te vestigen in de Noordelijke Nederlanden, Duitsland en Engeland. De lakennijverheid in de stad verdween bijna geheel. In het begin van de 17de eeuw was er een periode van relatieve rust onder Albrecht en Isabella. De linnennijverheid werd opgestart, maar door de Frans-Spaanse oorlogen bleef een echte economische heropleving uit. De eerste decennia van de 18de eeuw zorgden voor een heropbloei en de linnenproductie schoot de hoogte in. In het begin van de 19de eeuw volgde een geleidelijke recessie in de linnenweverij omdat deze huisnijverheid niet opgewassen was tegen de concurrentie van het mechanisch gesponnen garen uit Engeland. Deze mechanisatie leidde in de tweede helft van de eeuw tot de bouw van fabrieken aan waterspaarbekkens, wat dan weer zorgde voor een grote bevolkingsaangroei en een sterke uitbreiding van de stad.

¹³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: Roeselare. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Geraadpleegd op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120731> op 06-06-2016.

Tijdens WO I bevond Roeselare zich in het Duitse “Etappen gebied” met aan de westelijke stadsgrens de “Flandernstellung”. Ondanks de nabijheid van het front kende de stad slechts beperkte verwoestingen tot juli 1917, toen het Brits offensief zorgde voor een toename van het aantal luchtbombardementen met als gevolg de verwoesting van het arsenaal. Tijdens WO II ondervond de stad weinig schade. In 1965 kwam er een fusie tussen de gemeenten Roeselare en Beveren, en in 1977 werden daar ook nog de gemeenten Oekene en Rumbeke aan toegevoegd.

- **Historisch kaartmateriaal¹⁴**

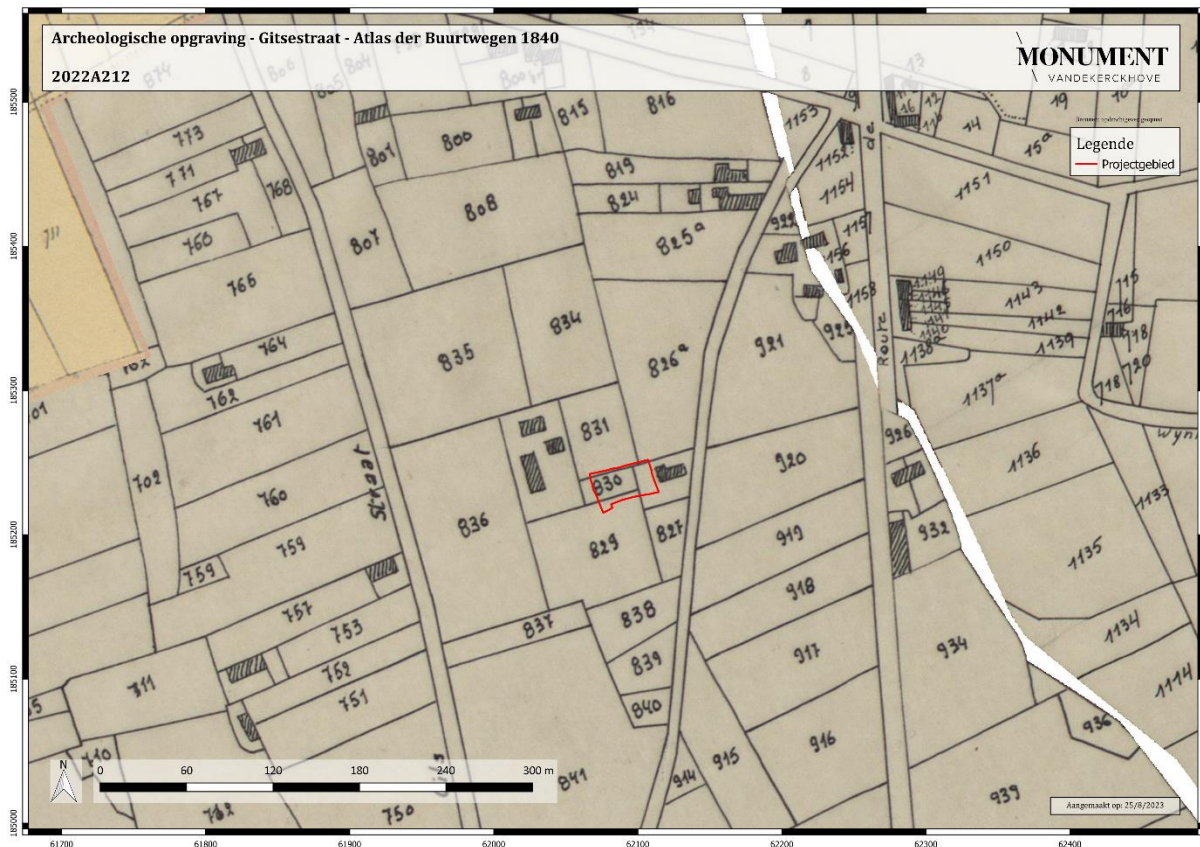
Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Roeselare wordt op verschillende historische kaarten afgebeeld, maar de vroegste kaart waaruit relevante informatie kan worden gehaald is de Ferrariskaart (1771-1778) (Figuur 12). Op deze kaart dient echter rekening gehouden te worden met een sterke vervorming. Hierdoor moet het projectgebied eerder noordwestelijk gesitueerd worden, net ten zuiden van de gebouwen die met nr 43 worden aangeduid. Het onderzoeksgebied situeert zich ten zuiden van enkele gebouwen in een zone die wordt aangeduid als akkerland. Op de Atlas der Buurtwegen (1841), de Vandermaelenkaart (1846-1854) en de Poppkaart (1842-1879) is de situatie zeer gelijkaardig (Figuur 13, Figuur 14 en Figuur 15). Ter hoogte van de voormalige hoevegebouwen, staan drie gebouwen afgebeeld, met min of meer dezelfde opstelling als de huidige gebouwen. Op een topografische kaart uit 1883 is te zien dat er een gebouw is bijgekomen bij het centrale hoevecomplex (Figuur 16). Het overige deel van het terrein is nog steeds in gebruik als landbouwgrond. Een topografische kaart uit 1911 toont dat de woning langs de Robaardstraat inmiddels is verdwenen (Figuur 17). Op die plaats bevindt zich nu een toegangswegje tot de boerderij en hoevegebouwen. Ook aan de Gitsestraat vertrekt een toegangsweg naar de hoeve. Ten noorden van de hoevegebouwen staat nu een vijver gekarteerd. Op de luchtfoto uit 1971 en 1990 is te zien dat de hoeve steeds meer uitgebreid werd (Figuur 18 en Figuur 19), tot de huidige situatie zoals zichtbaar op de meest recente luchtfoto (Figuur 5). De rest van het plangebied deed dienst als akker of weiland.

Historische kaarten tonen aan dat de site gelegen was in een landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart uit de 18de eeuw is het plangebied in gebruik als akkerland, ten noorden van het plangebied bevinden er zich enkele gebouwen van een hoeve (Figuur 12). Op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 13) is de situatie gelijkaardig. Wel wordt nu een gebouw opgericht ten oosten van het onderzoeksgebied. Het plangebied zelf is op de Atlas der Buurtwegen nog steeds aangeduid als akkerland. Hierdoor is de kans op verstoring van het archeologisch niveau miniem en zijn archeologische sporen waarschijnlijk nog goed bewaard.

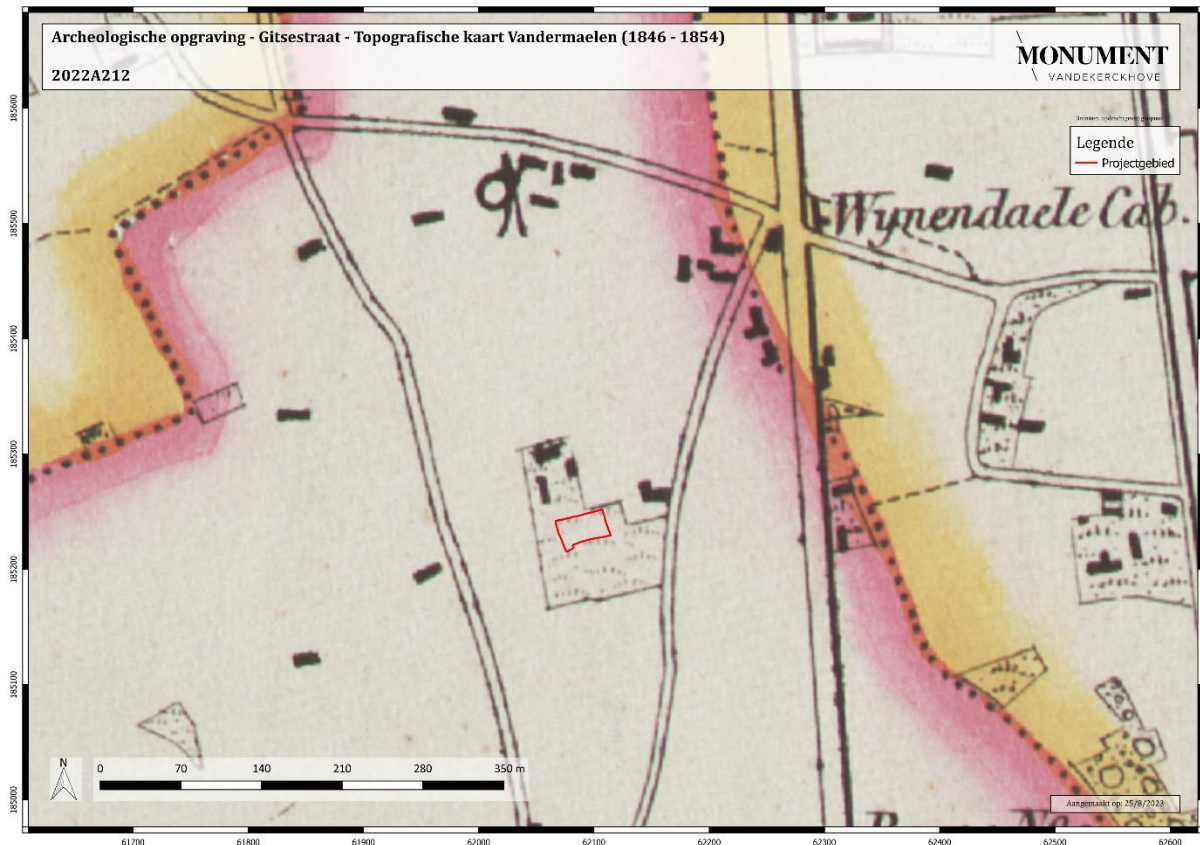
¹⁴ Historische kaarten geconsulteerd via <https://www.geopunt.be/>, 2023.

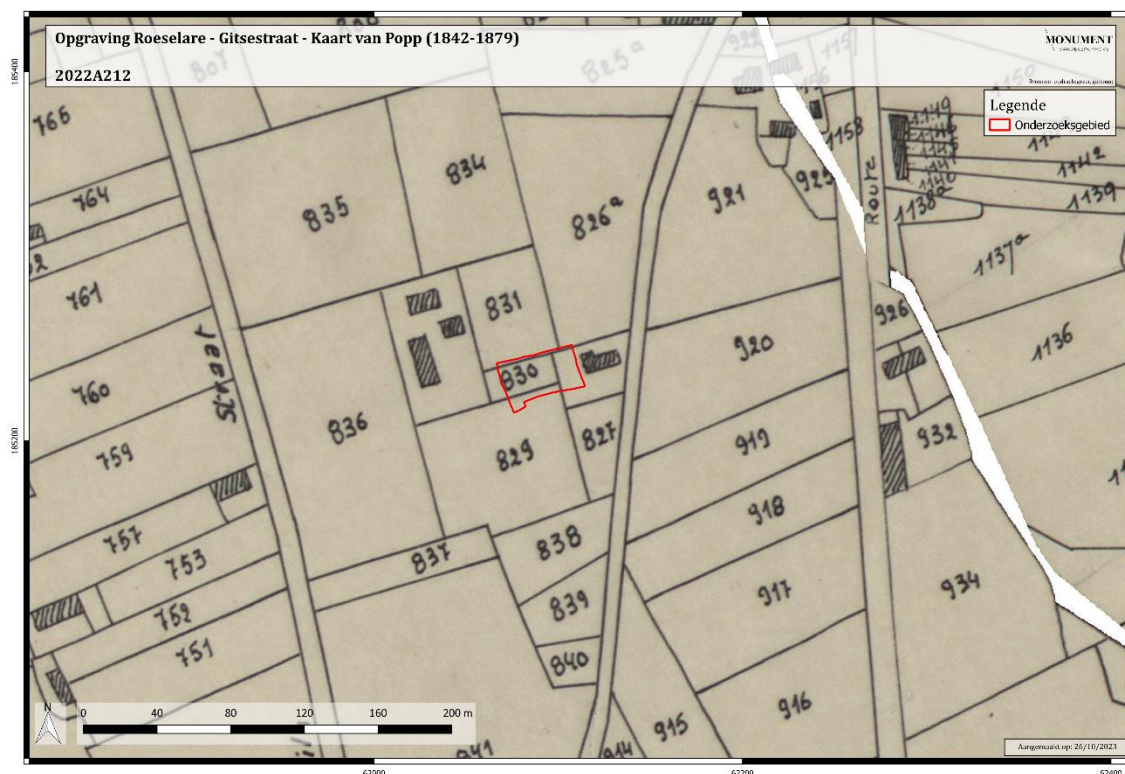
Figuur 12: Onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1777). Door de vervorming van de kaart moet het onderzoeksgebied eerder noordwestelijker geplaatst worden, ter hoogte van nr 43.

Figuur 13: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen rond ca. 1840.

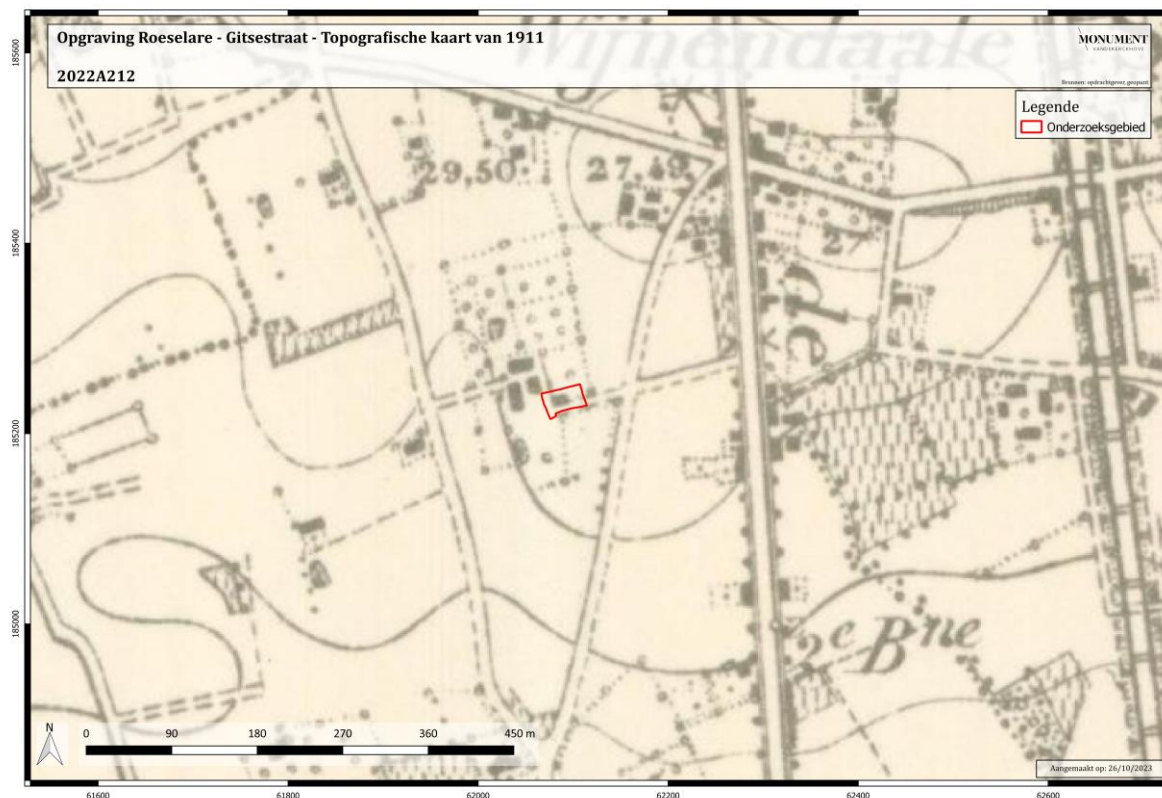
Figuur 14: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)

Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de kaart van Popp (1842-1879).

Figuur 16: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1883.

Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1911.

Figuur 18: Onderzoeksgebied op een luchtfoto van 1971.

Figuur 19: Onderzoeksgebied op een luchtfoto van 1990.

- **Archeologisch kader**

De voorbije jaren vonden verschillende (grootschalige) archeologische onderzoeken plaats in de omgeving van het plangebied (Figuur 20). Voor de achtergrond bij de grootschalige onderzoeken werden de opgravingsrapporten gebruikt.¹⁵ Voor de kleinere onderzoeken is de informatie uit de inventaris onroerend erfgoed¹⁶ gebruikt met weergave van de ID-nummer. Het afgelopen decennia is er in de buurt van het plangebied relatief veel archeologisch onderzoek uitgevoerd doordat de gronden tussen de Gitsestraat en de Honzebroekstraat/Honzebrouckstraat door een herbestemming zijn gewijzigd van landbouwgrond naar woongebied. Hierdoor worden de gronden op dit moment intensief verkaveld. Hieronder worden de recente opgravingen en vooronderzoeken met ingreep in de bodem die hebben plaatsgevonden tussen de Gitsestraat en Honzebroekstraat/Honzebrouckstraat kort besproken.

¹⁵ De weergegeven perioden en data zijn overgenomen uit de verschillende rapporten en kunnen bijgevolg wat van elkaar afwijken.

¹⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14469>, 2023

Archeologische opgravingen

- ***Honzebrouckstraat Hooglede***

In 2016 werd er een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert bvba waarbij er 24 houtskoolmeilers zijn aangetroffen.¹⁷ Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is er hetzelfde jaar nog een opgraving uitgevoerd door Ruben Willaert bvba. Hierbij werd er gekozen voor een afwijkende opgravingsstrategie door middel van een reeks bijkomende sleuven, om zodoende een beter inzicht te bekomen rond de ruimtelijke spreiding van de houtskoolmeilers. Uiteindelijk hebben de proefsleuven en de daaropvolgende opgraving in totaal 25% van het terrein blootgelegd (ca. 2ha). Het vervolgonderzoek heeft uitgewezen dat er sprake is van een gelijkmatige spreiding van houtskoolmeilers over het projectgebied en op basis van de AMS 14C-dateringen zijn er geen duidelijke clusters aanwezig. De AMS 14C-dateringen hebben verder aangetoond dat er een vrij constante houtskoolproductie is tussen 200BC en 260AD, met een intensivering rond het jaar 0AD. De vroegste menselijke aanwezigheid op het projectgebied bestaat uit een schervenconcentratie die gedateerd is in de midden-bronstijd. Verder zijn er nog sporen aangetroffen van een laatmiddeleeuwse landindeling, de slag bij Hooglede (1794) en de Eerste Wereldoorlog.¹⁸ Ten Noorden van CAI 215977 is er in 2019 een opgraving uitgevoerd door Adede. Dit onderzoek heeft voornamelijk militaire structuren aangetroffen met betrekking tot de Slag bij Hooglede (1794). Tijdens de opgraving zijn er 30 haardkuilen en 4 kampvuren aangetroffen. Verder zijn er ook enkele militaire sporen uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen. Het gaat om bomkraters en loopgraafsegmenten. Deze laatste waren aan de onderzijde bezet met bitumen en bevatten onder andere vondsten van Duitse uniformen, een gasmasker uit 1918 en Duitse handsteelgranaten. Het gaat dus vermoedelijk om een Duitse militaire aanwezigheid. Bij dit onderzoek zijn er echter geen houtskoolmeilers aangetroffen. Mogelijk vielen deze buiten het smalle opgravingsvlak.¹⁹

- ***Gitsestraat Roeselare***

In navolging van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Monument in 2018 zijn er in hetzelfde jaar 2 zones archeologisch opgegraven door het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC). Eén ten noorden en één ten zuidwesten van het plangebied die het onderwerp vormt van dit onderzoek. Tijdens deze opgravingen zijn er in totaal 323 sporen aangetroffen. De aangetroffen archeologische sporen zijn gelijkaardig aan de eerder besproken opgravingen in de buurt. Het gaat onder andere om houtskoolmeilers, WOI-

¹⁷ VERDEGEM S., VAN GOIDSENHOVEN W., 2016.

¹⁸ BEKE F., VAN DEN DORPEL A. C., 2017.

¹⁹ VAN WETTER S., THOMAS H., JANSSENS N., 2021.

bomkraters en 18de-eeuwse militaire kampstructuren zoals haardkuilen en kampvuren. Van belang voor de opgraving die in dit rapport besproken is, zijn een volmiddeleeuwse gebouwplattegrond in de zuidwestelijke zone en een volmiddeleeuwse poel in het noorden.²⁰

Vooronderzoeken met ingreep in de bodem

- ***Roeselare Gitsestraat***

In 2017 is door Monument Vandekerckhove nv een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd met een dekkingsgraad van 14,12%. Uit dit onderzoek werd er beslist om drie vindplaatsen verder te onderzoeken. Deze eerste vindplaats vormt het onderzoek van dit rapport. Ten zuiden van de recentelijk afgebroken hoeve was er een volmiddeleeuwse huisplattegrond aangetroffen en werd ervoor gekozen om een zone van ca. 950m² rondom deze plattegrond verder te onderzoeken. De andere twee vindplaatsen zijn reeds onderzocht door het VEC en zijn hierboven reeds besproken. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er eveneens een grote hoeveelheid houtskoolmeilers aangetroffen.²¹

- ***Roobaertpark Noord***

In 2021 heeft Ruben Willaert nv een vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd op ca. 150m ten westen van het plangebied. Tijdens dit onderzoek zijn er 17 proefsleuven aangelegd waarbij er 64 antropogene sporen zijn aangetroffen. Het gaat om grachten, greppels, kuilen, bomkraters en houtskoolmeilers. De grachten en greppels zijn in het onderzoek geïdentificeerd als perceleringsgreppels uit de late tot postmiddeleeuwse periode. De bomkraters dateren vermoedelijk uit de Eerste Wereldoorlog. De houtskoolmeilers dienen nog natuurwetenschappelijk onderzocht te worden.²²

- ***Roeselare Honzebrouckstraat***

In 2019 is er door Hembyse op ca. 600m ten westen van het plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn er enkele archeologische sporen aangetroffen. De sporen bevinden zich centraal in het onderzoeksgebied en zonder een duidelijke spreiding. Ten opzichte van de onderzoeken die ten oosten zijn gedaan, is er hier sprake van een lagere densiteit aan sporen. Aangezien er slechts één kolenbranderskuil is aangetroffen gaat het hier vermoedelijk om de buitenzijde van de

²⁰ BELIS B., SIEMONS J., VAN KERCKHOVEN I., et al. 2020.

²¹ VANHOUTTE C., 2018.

²² LEFERE M., VANHECKE I., 2021.

cluster die zich hoofdzakelijk ten noorden en ten noordoosten van het onderzoeksgebied concentreert. Verder zijn er ook enkele bomkraters aangetroffen die vermoedelijk dateren uit de Eerste Wereldoorlog.²³

- ***Roeselare Gitsestraat***

In 2019 is er vooronderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd op ca. 160m ten westen van het plangebied. Hierbij zijn er enkele zeer ondiepe houtskoolrijke kuilen aangetroffen, mogelijks gaat het om bijkuiten die nog een onbekende functie vervulden binnen de houtskoolproductie. Verder is er vermoedelijk een waterput aangetroffen die niet onmiddellijk met een nederzetting kan gelinkt worden.²⁴

- ***Roeselare Gitsestraat fase 2***

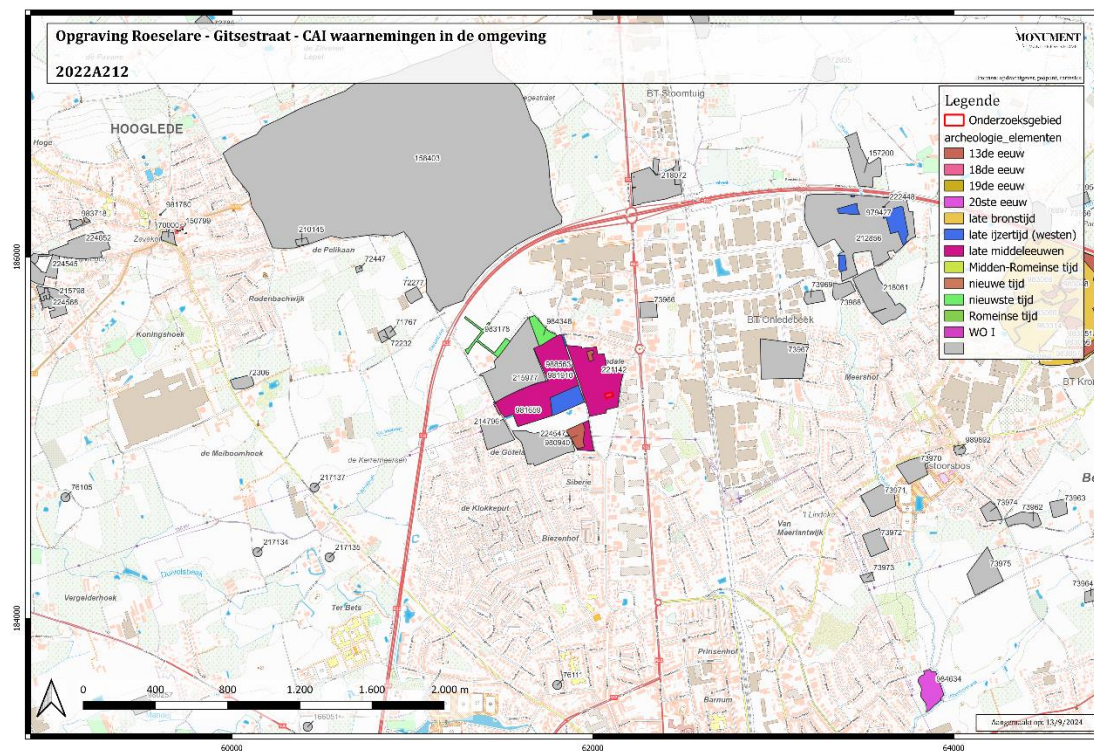
Op 19 juni 2023 is er na afbraak van de hoeve ten noorden van het onderzoeksgebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv.²⁵ Tijdens dit onderzoek is er een houtskoolmeiler aangetroffen die nog natuurwetenschappelijke onderzocht diende te worden. Uit dit onderzoek blijkt dat het gaat om een houtskoolmeiler uit de vroeg-Romeinse periode waarin eik werd verkoold tot houtskool. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd voorafgaandelijk de opgraving van de gebouwplattegrond die was aangetroffen tijdens het initiële proefsleuvenonderzoek door Monument in 2017.²⁶

²³ DE SMAELE B., PIETERS H., 2020.

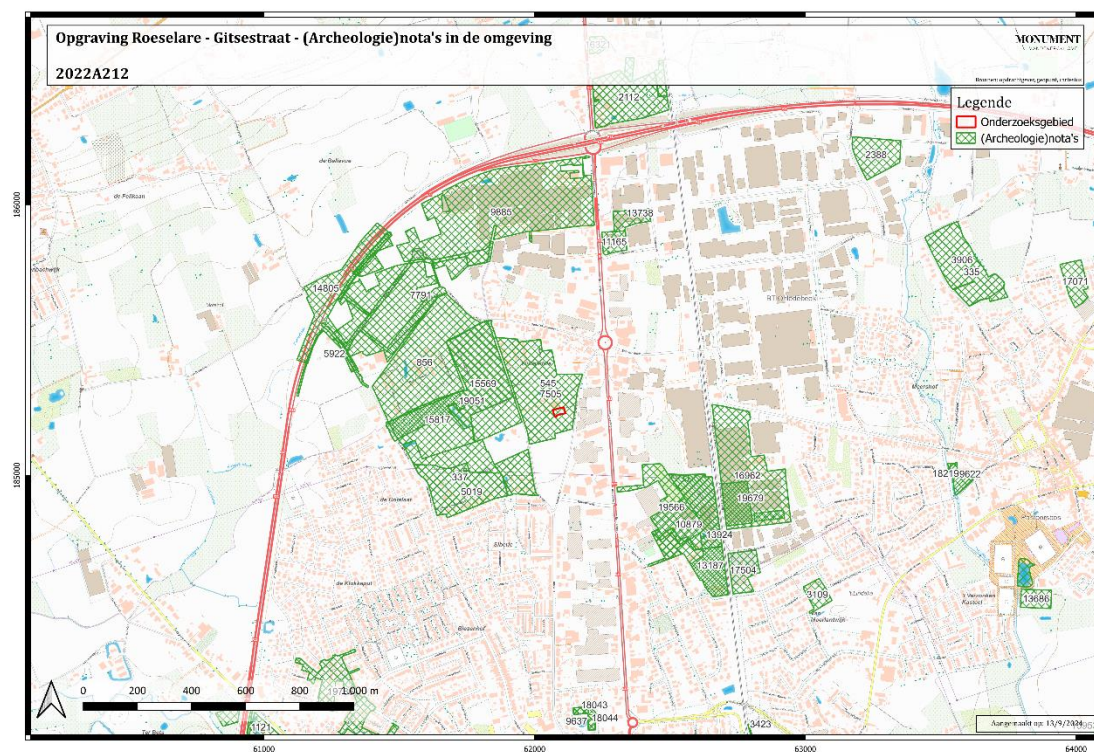
²⁴ DE SMAELE B., PIETERS H., 2023.

²⁵ VERHAEVERT K., 2023.

²⁶ VANHOUTTE C., 2018.

Figuur 20: CAI elementen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Oudere onderzoeken in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied

Zo'n 600m ten noordwesten van het plangebied bevindt zich het slagveld van de Slag bij Hooglede uit 1794 (CAI ID 158403).²⁷ De strijdende partijen waren het Franse leger (onder leiding van generaal Pichegru; circa 24.000 manschappen) en het Oostenrijkse leger (onder leiding van generaal Clerfayt; circa 19.000 manschappen). Het Oostenrijkse leger liet verschansingen opwerpen tegen de Fransen. De Fransen namen uiteindelijk de kam van Hooglede in, en ook Roeselare werd door de Fransen ingenomen. Eind 2014 werd ter hoogte van de Beverenstraat in Hooglede een metaaldetectie-onderzoek uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv, waarbij enkele loden kogels aangetroffen werden samen met vondstmateriaal uit de Eerste Wereldoorlog.²⁸

De huidige Sint-Amanduskerk van Hooglede heeft twee voorgangers, namelijk een romaanse kerk uit de 12de eeuw, die in de 15de eeuw vervangen werd door een gotische hallenkerk (CAI ID 70000). Deze laatste werd in 1590 vernield tijdens de godsdienstoorlogen en heropgebouwd in 1618. In de 19de eeuw waren er twee grondige verbouwingsfases. Naar aanleiding van de aanleg van verwarming in de Sint-Amanduskerk te Hooglede werden in de jaren '50 van de 20ste eeuw verscheidene grondvesten aangetroffen van de romaanse en de gotische kerk, waaronder twee oudere koorafsluitingen en verscheidene overblijfselen van metselwerk.

Aan het gemeentehuis van Hooglede vond in 2010 een archeologische prospectie plaats door middel van een aantal proefputten (CAI ID 150799). Daarbij kwam een gracht aan het licht uit de late middeleeuwen (14de-15de eeuw).

In deelgemeente Beveren werden in 2005 tijdens wegenwerken bij het kruispunt van de Lichterveldestraat, de nieuwe ring R32 en de Wagenbrugstraat, een Karolingische waterput uit de 10de–11de eeuw en enkele afvalkuilen met aardewerk uit de 13de–15de eeuw ontdekt (CAI ID 76897). De waterput had een vierkante structuur van eikenhouten balkjes met hieronder een ton in rode beuk. Een 14C-datering dateerde de eiken constructie in de 11de eeuw terwijl de beuken ton in de 10de eeuw kon geplaatst worden. In de vulling werd één aardewerkfragment met rolstempelversiering aangetroffen.

Net buiten de Noorderring (R32) van Roeselare, aan de Ventweg-Noord en langs de oostelijke zijde van de Onledebeek werd er in 2011 bij het aanleggen van een bufferbekken voor de Onledebeek een aantal sporen aangesneden uit de Romeinse periode (CAI ID 157200). Het betreft twee rechthoekige kuilen met een sterk humeuze vulling met hout en houtskool. Ze bevatten verschillende sterk geoxideerde metalen voorwerpen, waarvan één een zijde met zaagtandmotief vertoonde. Eén kuil bevatte daarnaast ook een sterk gefragmenteerde

²⁷ <http://cai.erfgoed.net/>, 2023.

²⁸ BRACKE M., 2015.

Romeinse kruikamfoor. Er werd ook een gracht aangetroffen van 2 tot 3m breed, met daarin heel wat grote en kleine houtfragmenten, waaronder een aangepunte stok met een lengte van 30cm en een doorsnede van ongeveer 5cm.

Bij de ontwikkeling van een nieuw industrieterrein in Roeselare-Onledegoed werd een uitgebreid archeologisch onderzoek uitgevoerd. Na eerder proefsleuvenonderzoek werden vier zones aangeduid voor verder onderzoek. Drie daarvan werden opgegraven door het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC) en één door BAAC Vlaanderen. Het onderzoek bracht twee gescheiden nederzettingen aan het licht. In **Zone 1** werd een agrarische inheems-Romeinse nederzetting ontdekt. Hier bevond zich een omgreppeld erf met een woonhuis, twee bijgebouwen, een drenkkuil met waterput en acht crematierestengraven. Deze graven, waarvan sommige voorzien waren van aardewerken grafgiftten, suggereren een verband tussen de bewoners van het huis en de overledenen. **Zone 2**, gelegen aan de oostoever van de Onledebeek, onthulde een middeleeuwse boerderij uit de periode 1050-1275. Het erf met een huis en twee bijgebouwen lijkt te passen binnen de 11e-eeuwse ontginningsgolf, waarbij nieuwe boerderijen zonder eerdere bewoning werden gesticht. Verspreid over de vier zones werden daarnaast houtskoolmeilers, verkavelingsgreppels en kraters uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen. De houtskoolmeilers dateren vermoedelijk uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd. Een belangrijk doel van het onderzoek was ook het bestuderen van de Onledebeek. Uit de analyses blijkt dat de beekvallei een complexe geologische geschiedenis kent. De trogvormige geulen in het dal dateren verrassend genoeg uit de 17e eeuw of later, wat wijst op moerassige omstandigheden tot relatief recent. De geulen raakten in korte tijd gevuld met venige en kleiachtige sedimenten, waarna een tijdelijke toename in waterdebiet leidde tot verdere opvulling met silt en klei. (CAI ID 979427)

Tussen 2 april en 17 juli 2015 werd archeologisch onderzoek uitgevoerd als vervolg op een proefsleuvenonderzoek in 2014 uitgevoerd door GATE op de site Roeselare Krommebeek. Tijdens dat proefsleuvenonderzoek werden achttien vindplaatsen geïdentificeerd met sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de volle middeleeuwen, de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Deze achttien vindplaatsen werden verder onderzocht tijdens de opgraving uitgevoerd door BAAC, waarbij in totaal 76 werkputten werden aangelegd. De opgraving leverde onder andere twee middeleeuwse waterputten op, verschillende bouwstructuren uit de Late ijzertijd, de Romeinse periode en de middeleeuwen, evenals middeleeuwse en niet-dateerbare spiekers en bijgebouwen. Ook werden twee brandrestengraven ontdekt, die al dan niet kleine vondsten bevatten, waaronder lokaal geproduceerde aardewerkfragmenten. Drie van deze vindplaatsen werden geselecteerd vanwege hun potentieel voor paleo-ecologisch onderzoek (CAI 984153).

Relevant voor het onderzoek van Roeselare Gitsestraat zijn volgende bevindingen op de site Roeselare Krommebeek ²⁹: In het centrale deel van het plangebied zijn bewoningssporen uit

²⁹ Mostert, Bakx 2019

de volle middeleeuwen aangetroffen. Hier kunnen minstens vijf erven worden onderscheiden, met twee kernen en een geïsoleerde structuur op vindplaats 6. Een ander erf wordt vermoed ten oosten van vindplaats 1. De noordelijke bewoningskern (vindplaats 2) bestaat uit drie erven. De hoofdgebouwen op deze erven zijn drieschepige hallenhuizen, typisch voor het noordelijke deel van Vlaanderen, en dateren tot de 11de en 12de eeuw. Ze hadden zowel een woonfunctie als een agrarische functie, met mogelijk stallen in de zijbeuken. Daarnaast zijn er bijgebouwen, kuilen en een depressie gevonden. In het westen van vindplaats 2 is ook een mogelijk bijgebouw aangetroffen. De zuidelijke bewoningskern (vindplaatsen D en E) bestaat uit twee erven. Het noordelijke erf (D) is de oudste van de twee. Het hoofdgebouw op dit erf, structuur 10, dateert uit de 10de-11de eeuw en werd later vervangen door structuur 19. Er is ook een waterkuil gevonden, maar deze is niet gelijktijdig met de bewoning op het erf. Het zuidelijke erf (E) heeft een hoofdgebouw (structuur 9), dat uit de 11de eeuw dateert, maar er zijn geen andere structuren gevonden. In het oosten van vindplaats 6 is een geïsoleerde middeleeuwse structuur (structuur 15) aangetroffen, mogelijk op een hoger gelegen terrein. Dit gebied lijkt in gebruik te zijn geweest tijdens de volle middeleeuwen, hoewel het waarschijnlijk onderdeel is van een groter agrarisch gebied. Rondom de bewoningskernen zijn er zones met minder sporen, die waarschijnlijk gebruikt werden voor landbouw. In het westen van vindplaats 2 zijn opslagstructuren en poelen aangetroffen, die vermoedelijk voor het bewaren van gewassen en het drinken van vee werden gebruikt. De landbouw bestond uit de teelt van granen en veeteelt. Er zijn ook dierenbegravingen aangetroffen, zoals een rund van minimaal vier jaar oud. Na de 12de eeuw lijkt de bewoning te zijn verschoven naar de huidige wegen, zoals de Vloedstraat en Krommebeekstraat, waar sporen van agrarische activiteiten uit de late middeleeuwen zijn aangetroffen. Er zijn geen sporen van wegen zelf gevonden, maar de aanwezigheid van landinrichtingssporen suggereert dat de wegen vanaf de late middeleeuwen een belangrijke rol in het landschap begonnen te spelen.

In 2013 vond naar aanleiding van de bouw van een bufferbekken langs de Heirweg een proefsleuvenonderzoek plaats, uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv (CAI ID 207013). Hierbij kwamen een greppel en enkele paalkuilen aan het licht, maar door het quasi ontbreken van vondstmateriaal konden ze niet gedateerd worden. Eén paalkuil leverde enkele zeer kleine fragmentjes handgevormd aardewerk op.

De CAI maakt ook melding van een aantal lossen vondsten. Ter hoogte van de Akkerstraat in Hooglede werd tijdens landbouwactiviteiten een bronzen hielbijl ontdekt uit de midden-bronstijd (CAI ID 76105). Langs de Diksmuidsesteenweg in Roeselare werd bij een metaaldetectie een munt van Napoleon III gevonden uit de 19de eeuw (CAI ID 166051). In het centrum van Roeselare werd tijdens werkzaamheden lithisch materiaal aangetroffen uit het neolithicum (CAI ID 76111). Verder worden heel wat sites met walgracht vermeld die ontdekt zijn via cartografische studie. Ze dateren uit de volle of late middeleeuwen.

In de ruimere omgeving zijn er eveneens een aantal interessante sites gekend.³⁰

Op het bedrijventerrein Roeselare Haven werden onder meer vijf eikenhouten waterputten, een kuil met een concentratie van metaalslakken (te linken aan koperverwerking), verschillende gebouwplattegronden en vier brandrestengraven aangetroffen die dateren uit de midden-Romeinse tijd (CAI ID 75166). Een mooie vondst was een Castorbeker van vernist aardewerk uit de 2de eeuw. Daarnaast werden verspreid over het terrein ook enkele silexfragmenten gevonden die hoofdzakelijk lijken te dateren uit het mesolithicum, en in mindere mate uit het neolithicum.

Ter hoogte van de Zwaikomstraat in Roeselare kwamen een kleiwinningskuil en een dakpanoven uit de midden-Romeinse tijd aan het licht (CAI ID 70411). De stookgang en stookplaats waren bewaard, de cirkelvormige stookkamer slechts gedeeltelijk. Eveneens ter hoogte van de Zwaikom werden tijdens veldprospecties grote concentraties aan lithisch materiaal aangetroffen, zowel uit het mesolithicum als het neolithicum (CAI ID 70218, 70219, 70367, 70395 en 70397).

De site Rumbeke - Mandelstraat leverde sporen op uit verschillende perioden (CAI ID 76263 en 150428). Uit de bronstijd dateren circulaire grachten van grafheuvels, alsook enkele kuilen met veel schervenmateriaal. Ook één of meerder woonerven uit de Karolingische periode werden aangesneden. Het betreft minstens een tweeschepige huisplattegrond, drie spiekers, vier waterputten, een vierkante hutkom met een reeks paalkuilen, en een gracht. Een gebouwplattegrond van een woonhuis, mogelijk voorzien van een potstal, dateert dan weer uit de volle middeleeuwen. Het woonhuis wordt geflankeerd door verschillende paalkuilen, grachten en greppels die mogelijk verband houden met deze woning. Daarnaast werd ook een vondstenconcentratie aangetroffen van 1722 vuurstenen artefacten uit het midden-mesolithicum en het laat-neolithicum.

Aan de Zilverberg in Rumbeke kwamen de paalsporen van een houtbouwconstructie aan het licht die aan de hand van 14C-onderzoek gedateerd kon worden rond de overgang van het neolithicum naar de bronstijd (CAI ID 76275). Ook enkele scherven en lithische voorwerpen dateren uit het neolithicum. Het merendeel van de silexvondsten verwijst echter eerder naar het mesolithicum. Verschillende scherven dateren dan weer uit de Romeinse periode.

In Oekene werden aan het Heilig-Hartziekenhuis enkele brandrestengraven uit de Romeinse periode aangetroffen, een aantal kolenbranderskuilen, en enkele middeleeuwse gracht- en greppelstructuren (CAI ID 157394).

Eveneens in Oekene kwamen bij de kleigroeve Dumoulin-Bricks verschillende afslagen en een benen artefact uit het paleolithicum aan het licht, alsook resten van pleistocene fauna (CAI ID 159192).

³⁰ <http://cai.erfgoed.net/>, 2023.

Ook bij de bouw van de Schaapsbrug ter hoogte van de Rumbeeksegravier werd een artefact uit het paleolithicum aangetroffen, namelijk een kling (CAI ID 70228).

3. ASSESSMENTRAPPORT

3.1. Beschrijving, motivering en registratie

Tijdens het archeologisch onderzoek werden verspreid over het terrein 45 sporen geregistreerd. Het gaat hierbij om 27 paalsporen, 3 greppels, 8 kuilen en 2 bomkraters. Enkele sporen werden aangeduid als (recente) verstoring (2), natuurlijke sporen (3) en lagen (5). Centraal in het plangebied bevinden er zich een reeks paalsporen die onderdeel vormen van een potentiële driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond. De opgraving heeft weinig vondstmateriaal opgeleverd.

Gezien de beperkte omvang van de ensembles werden alle vondstenensembles die over een duidelijke contextuele informatie beschikten verder bestudeerd. Deze werden ingedeeld per materiaalcategorie. Hierbij werd de aard van het spoor waaruit deze werden verzameld, de eventuele (van het onderzochte vondstensemble) onafhankelijk datering, de bewaringskwaliteit, de fragmentatie, het totale aantal individuen per vondstensemble, de aanwezige vormonderdelen, de aanwezige determineerbare vormen en de aanwezigheid van eventuele deklagen of decoratie vermeld. In bijlage 25 (inventarislijst) worden de gegevens vermeld die werden bekomen door het assessment.

De beschrijving van sporen en structuren kan gevolgd worden onder 4.2 Beschrijving sporen en structuren. De sporenlijst met beknopte beschrijving is toegevoegd als bijlage 24. Foto's van alle sporen zijn terug te vinden als bijlage 23.

3.2. Wetenschappelijk potentieel

Het wetenschappelijk potentieel van het archeologisch onderzoek op de terreinen ter hoogte van de Gitsestraat te Roeselare bestaat voornamelijk uit de studie van een volmiddeleeuwse gebouwplattegrond. De studie hiervan biedt een uitgelezen kans om meer te weten te komen over de rurale bewoning rondom de stad Roeselare die in deze periode ontstaat.

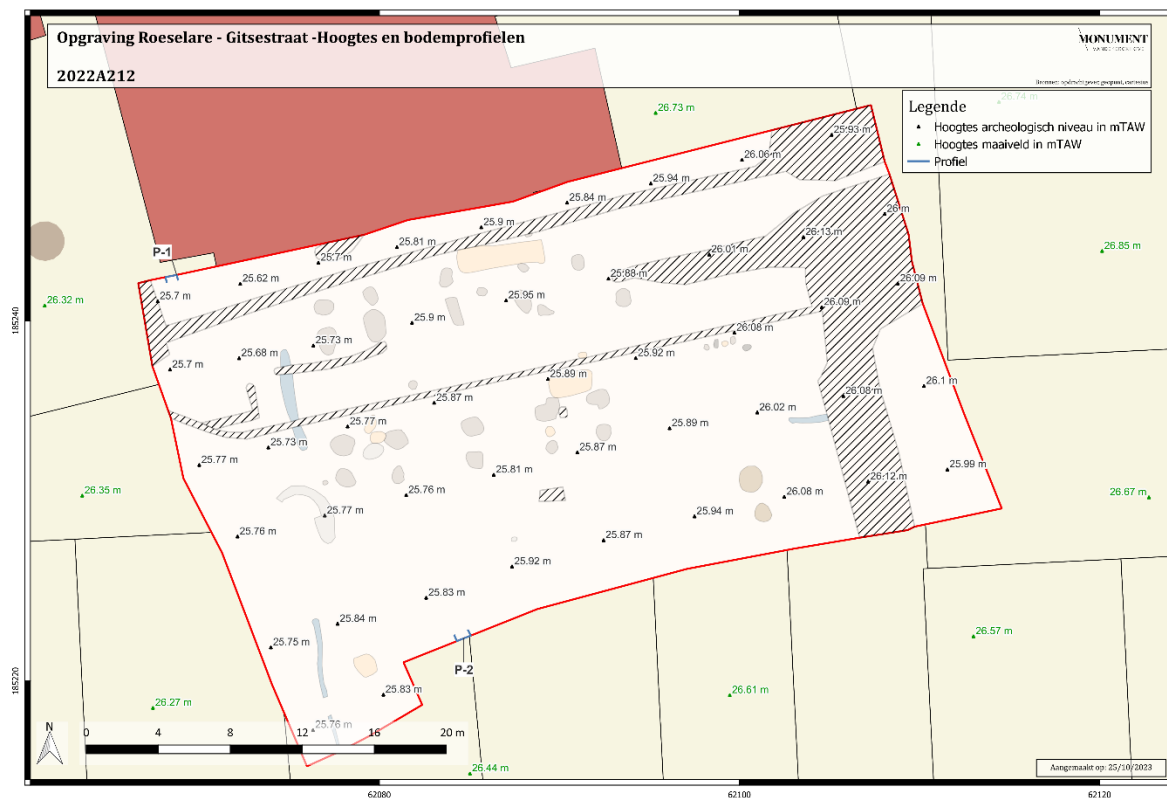
4. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

4.1. Beschrijving van de stratigrafie

Gedurende de archeologische opgraving werden verschillende hoogtes opgemeten op het maaiveld en op het archeologische vlak (Figuur 21). Dit toont dat het terrein een zwakke daling kent van het noorden richting het zuidoosten.

Op het maaiveld heeft het terrein een maximale hoogte van +26,70m TAW. Het laagste punt op het maaiveld bedraagt +26,41m TAW. Het verval tussen het hoogste en laagste punt op het maaiveld bedraagt dus ongeveer 0,29m.

Het archeologisch relevante niveau werd in het noorden vastgesteld op ca. +25,89m TAW, centraal bedraagt het niveau ca. +25,88m TAW, in het zuiden ca. +25,94m TAW, in het oosten ca. +26,08m TAW en in het westen +25,77m TAW. Het terrein en archeologisch vlak is quasi vlak, er zijn enkele minieme verschillen in hoogte waar te nemen. Het hoogste punt van het archeologische vlak bevindt zich dus in het oostelijke en zuidelijke gedeelte van de opgraving en daalt richting het noordwesten. Het niveauverschil op het archeologische vlak bedraagt maximaal 0,5m.

Figuur 21: Onderzoeksgebied met aanduiding van de hoogtes en profielen van het archeologisch vlak en maaiveld.

Tijdens de opgraving werd overal een lichte zandleemgrond vastgesteld. Deze is omschreven als een **Pdc**, wat respectievelijk voor een matige natte lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B horizont staat.³¹ Om de bodemopbouw te registreren zijn verspreid over de opgraving twee bodemprofielen geregistreerd (Figuur 21). Op basis daarvan wordt een representatief beeld verkregen van de bodemopbouw binnen het volledige plangebied.

De twee profielen vatten de bodemgesteldheid binnen het plangebied goed samen. **Profiel 1** (Figuur 22) werd onderzocht in het noordwesten van de opgegraven zone. Het bestaat uit een humeuze en homogene zwartbruine Aa1-horizont. Daaronder bevindt zich een homogene bruine Aa2-horizont. Beide bevatten door de mens aangevoerd materiaal, meer specifiek stukjes baksteen. Hieronder bevindt zich meteen de C-horizont. Dit profiel bevindt zich dicht bij de recent afgebroken hoeve en is hier vermoedelijk door beïnvloed. **Profiel 2** biedt een representatiever beeld van de bodemopbouw en werd bestudeerd in het zuidwesten van het plangebied (Figuur 23). Bovenaan bestaat de bodemopbouw er uit een dubbele Ap-horizont. De bovenste is een homogene donkerbruine horizont (Ap1) met daaronder een heterogene bruine tot lichtbruine horizont (Ap2). Daaronder bevindt zich een Bt-horizont, het is in deze laag dat de sporen zich bevinden. Onderaan werd een C-horizont herkend.

Figuur 22: Profiel 1.

³¹ VAN RANST E., SYS C., 2000.

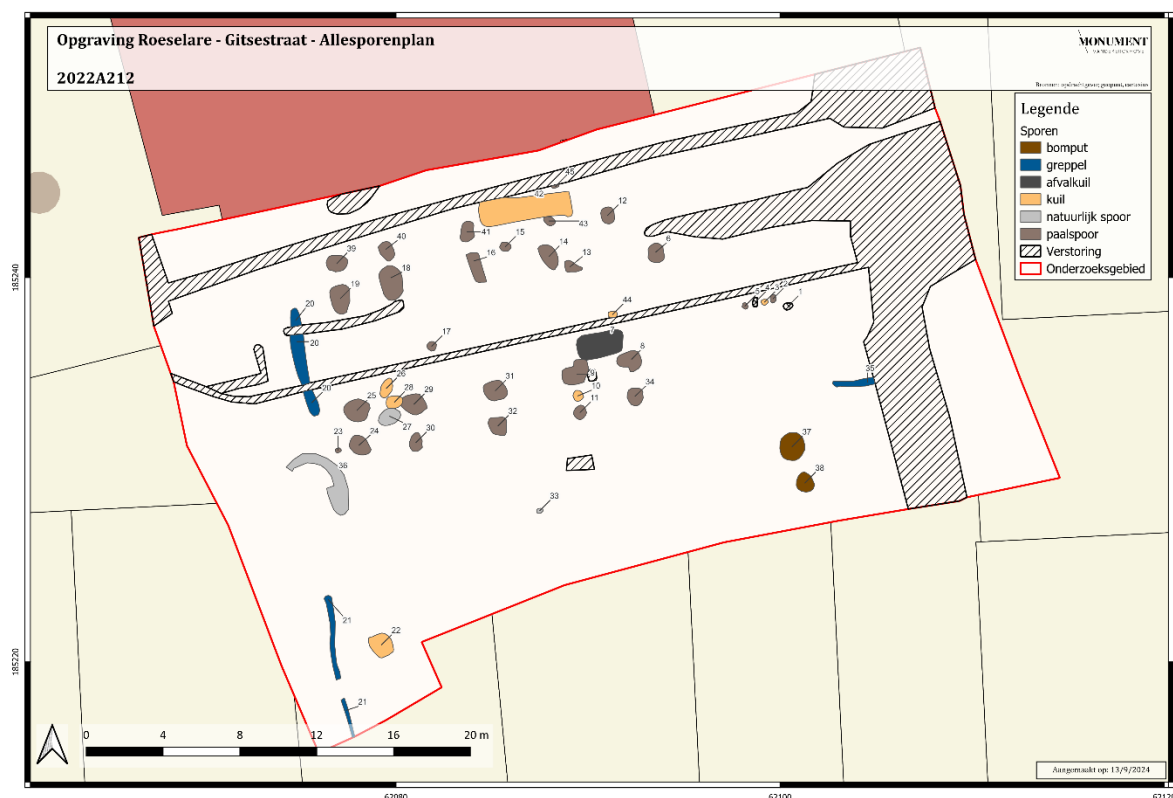

Figuur 23: Profiel 2.

4.2. Beschrijving sporen en structuren

4.2.1. Algemeen

Tijdens het archeologisch onderzoek werden in totaal 50 sporen geregistreerd (Figuur 24). Een eerste analyse van de sporen geeft aan dat de sporen dateren uit verschillende perioden. Daarom worden de sporen in onderstaande hoofdstuk per periode opgedeeld.

Figuur 24: Voorlopig opgravingsplan.

4.2.1.1. Volle middeleeuwen

Het overgrote deel van de grondsporen zijn te dateren in de volle middeleeuwen. Centraal in het onderzoeksgebied zijn een reeks paalsporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden met een driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond, bestaande uit vier traveeën (Figuur 27). De sporen van de plattegrond hebben een lichte grijsbruine vulling (S6, S8, S9, S11, S12, S14, S16, S18, S19, S24, S25, S29, S30, S31, S32, S34, S39, S40, S41 en S43). Dit gebouw (ca. 164m²) is licht bootvormig heeft een grootte van 17,10m op 10m en heeft een oostnoordoost – westzuidwest oriëntatie. Centraal bevindt zich een middenbeuk met zwaardere nokdragers. Daarbuiten ligt langs de twee lange zijden een rij lichter gefundeerde palen (=zijbeuken). Aan de zuidwestelijke zijde van de plattegrond bevindt er zich een stormgreppel (S20). Aan de noordoostelijke kant van de plattegrond bevinden zich twee

sluitpalen waarvan één niet meer tijdens de opgraving maar wel tijdens het vooronderzoek werd aangetroffen. Deze kuil werd toen ook gecoupeerd (Figuur 25). Het spoor heeft een licht grijsig grijze met bruinig bruine gevlekte zandige vulling en gaat tot ongeveer 0,50m onder het archeologisch niveau. Dit is sterk gelijkaardig aan de andere coupes van paalsporen binnen deze plattegrond.

Opvallend is dat de afstand tussen de middelste palenkoppels en de aangrenzende palenkoppels groter is dan de afstand tussen de uiterste palenkoppels en de palenkoppels die aan hen grenzen. Dit verschil in afstand kan een functionele verklaring hebben, bijvoorbeeld in het kader van de positionering van ingangen langs de lange zijden, aan weerszijden van de centrale palen.

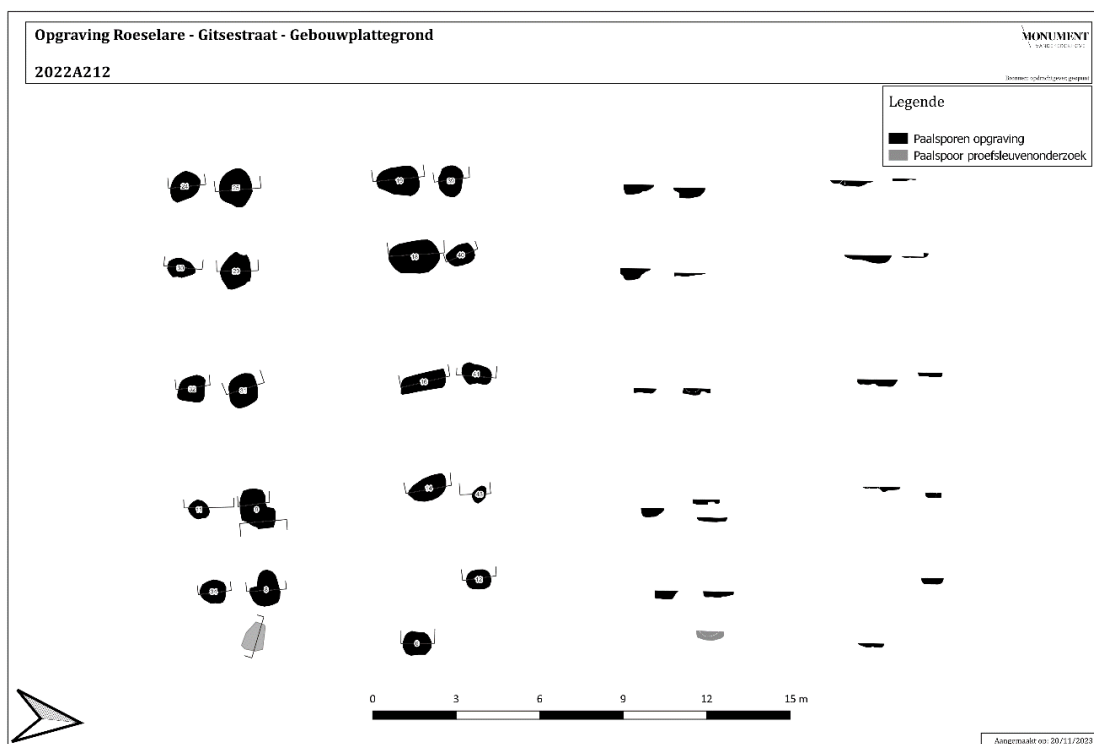
S13, S27 en S28 situeren zich in de nabijheid van paalsporen van het gebouw. Ze hebben ook een zeer gelijkaardige vorm. Mogelijk gaat het hier om herstellingen de structuur al is dit hier niet duidelijk archeologisch vast te stellen.

Figuur 25: Coupe op S249 tijdens het vooronderzoek (Vanhoutte C., 2018. p36 Figuur 40).

Figuur 26: Coupe op S18.

Figuur 27: Sporenplan en coupeplan van de gebouwplattegrond.

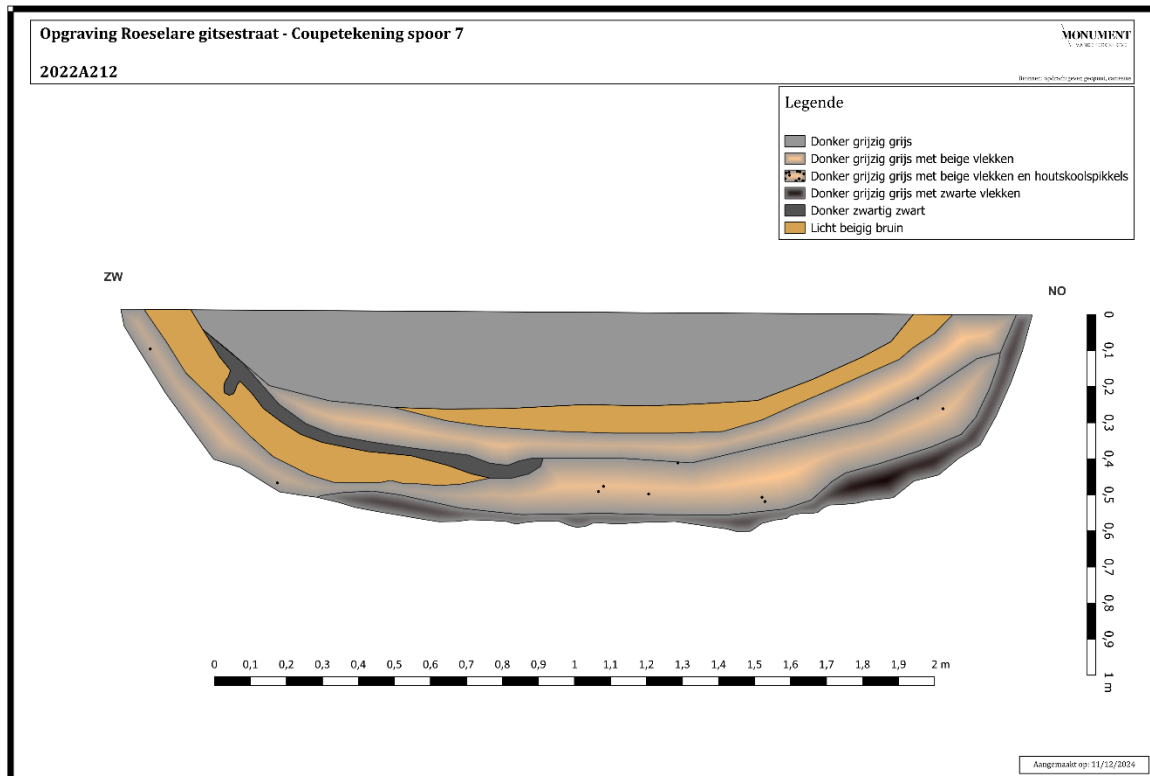

Figuur 28: Luchtfoto van het opgravingsvlak.

Binnen de gebouwplattegrond is een kuil aangetroffen waarvan in eerste instantie werd gedacht dat het om een (Romeinse) houtskoolmeiler zou gaan (S7). Dit op basis van de in situ verbranding onderaan het spoor samen met enkele houtskoolrijke bandjes in het spoor. Echter gezien de vorm in profiel, de aanwezigheid van aardewerk en tefriet maalsteen in de vulling lijkt het niet te gaan om een houtskoolmeiler maar eerder een afvalkuil waarin fasen van verbranding hebben plaatsgevonden. Op het archeologische vlak tekent dit spoor zich af als een langgerekte rechthoekige, donkere kuil. Het spoor is 2,50m op 1,30m groot en gaat tot 0,60m onder het archeologisch niveau. Het spoor tekent zich in het vlak af als een rechthoek met afgeronde hoeken, in profiel zijn deze eerder komvormig. Dit staat in contrast met de houtskoolmeilers die in de buurt zijn aangetroffen, deze tekenen zich eerder rechthoekig af in profiel. De structuur kent een vijftal opvullingen waarvan twee verbrandingslagen met brokken verbrande leem.

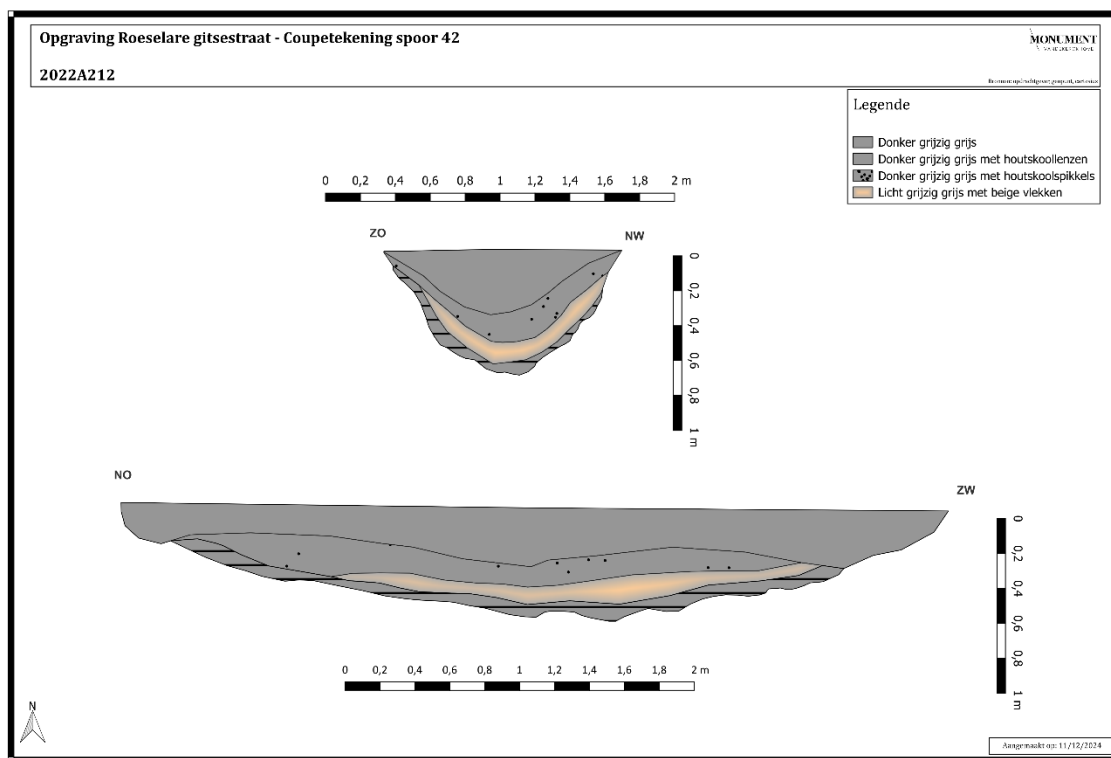

Figuur 29: Coupe op spoor S7.

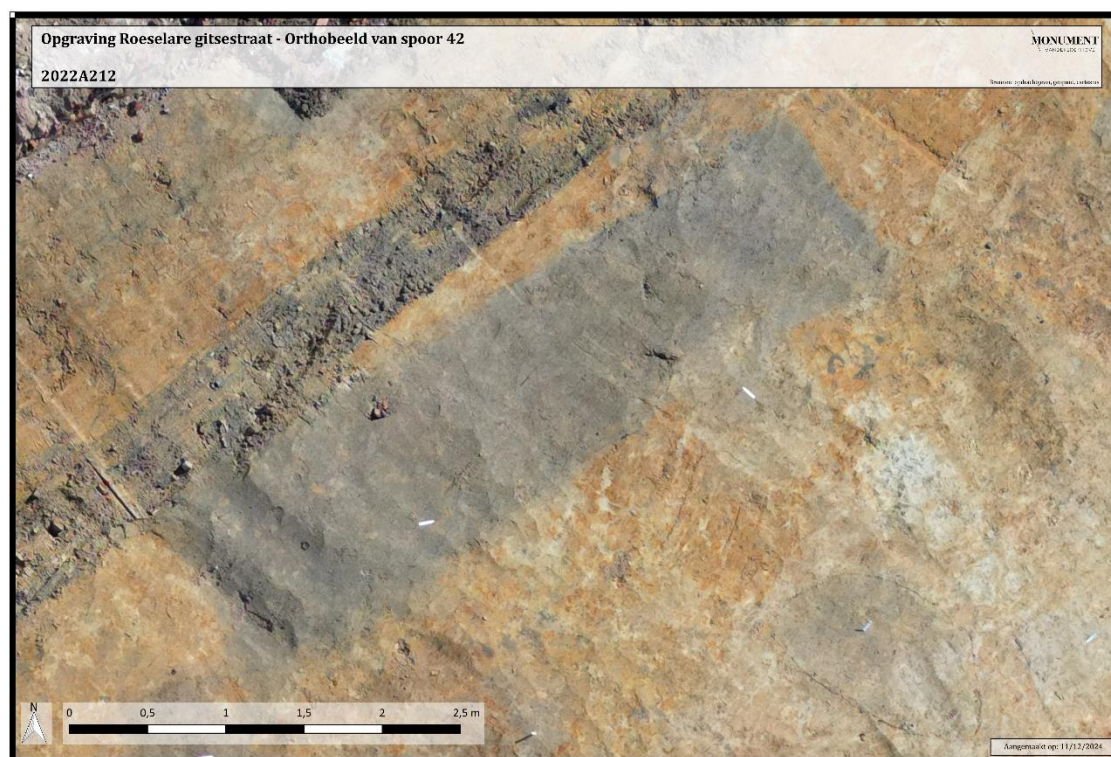

Figuur 30: Coupetekening van S7.

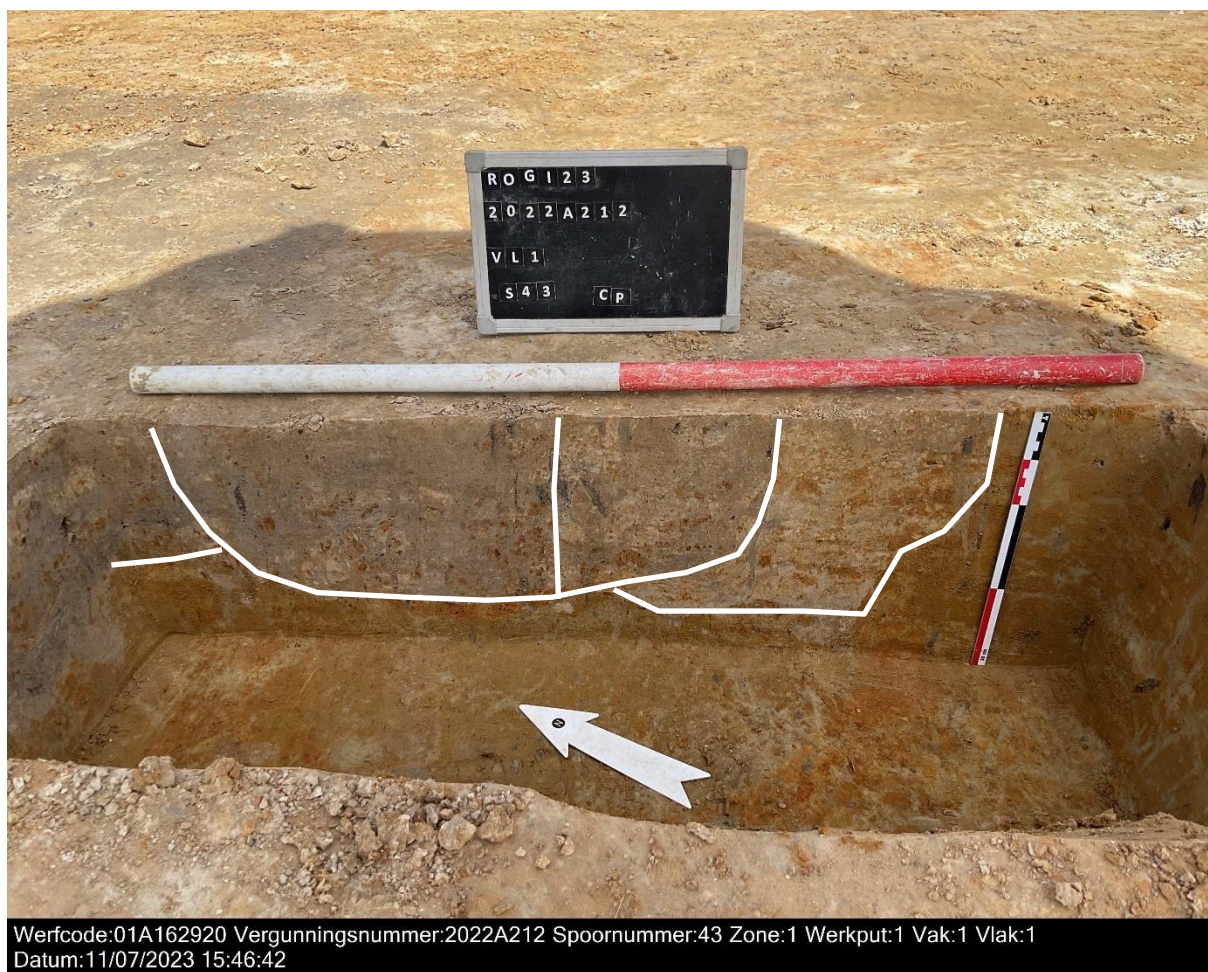
De meeste sporen zijn ondiep bewaard onder het archeologische niveau (van enkele centimeters tot ongeveer 35 cm). De eerder besproken afvalkuil (S7) en een kuil (S42) die zich aan de noordelijke zijde van de plattegrond bevindt, zijn de enige twee sporen die een diepte hebben van ca. 60 cm onder het archeologisch niveau. Deze laatste kuil heeft een blauwgrijze vulling met onderaan een dunne houtskoolrijke band. De kuil heeft een komvormig profiel en bevatte relatief veel aardewerk waaronder fragmenten van een kogelpot. Deze kuil wordt deels doorsneden door een paalkuil van de gebouwplattegrond wat aantoont dat deze kuil een oudere datering heeft. Mogelijk kan deze kuil gelinkt worden aan de oprichting van het gebouw en werd deze kuil secundair als afvalkuil gebruikt.

Figuur 31: Coupetekeningen S42.

Figuur 32: Orthob beeld van S42. Let op de oversnijding door S43.

Figuur 33: Coupe op S43, waarbij het spoor links op de foto S42 doorsnijdt.

4.2.1.2. Nieuwste tijd

Verder zijn er nog enkele sporen aangetroffen die te dateren zijn in de Nieuwste tijd. Het betreft twee bomkraters (S37 en S38) in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en een kuil centraal gelegen op het projectgebied gevuld met botmateriaal van een hondachtige (S44). De kuil had een scherpe aflijning en een donkere recente vulling, het botmateriaal was nog goed bewaard.

4.2.1.3. Ongedateerde sporen

Verder zijn er nog ongedateerde kuilen (S10, S15, S17, S22 en S26), greppels (S21 en S35) en paalsporen (S2, S3, S5, S23, S33 en S45). Deze sporen konden door gebrek aan vondstmateriaal niet gedateerd worden. Ook de vorm en vulling gaf geen indicatie voor een datering.

4.3. Beschrijving vondsten

Het archeologisch onderzoek aan de Gitsestraat in Roeselare heeft in totaal 10 vondsten en 9 monsters opgeleverd, allen verzameld uit sporen. Monsters betreffen bulkstalen van de paalsporen en een houtskoolmonster uit een kuil voor houtsoortbepaling. Deze werden allen uitgezeefd. Vondsten onderscheiden zich als 7 aardewerkcontexten, 1 fragment in bouwkeramiek, 1 inventarisnummer met botmateriaal en 1 inventarisnummer met natuursteen.

4.3.1. Natuursteen

De enige fragmenten in natuursteen betreft delen van een maalsteen (INR28) die werd aangetroffen in spoor S7 (een kuil nabij de volmiddeleeuwse gebouwplattegrond). Deze maalsteen bestaat uit tefritische gesteente dat vermoedelijk afkomstig is uit het Eifelgebied. Daarnaast zijn ook enkele fragmenten in zandsteen aangetroffen. Deze zijn vermoedelijk eveneens afkomstig van een maalsteen maar de herkomst van het gesteente kon niet worden achterhaald. Door de sterke fragmentatie zijn de oorspronkelijke dimensies niet meer te achterhalen.

Figuur 34: INR28 uit S7.

4.3.2. Bouwmateriaal

Er is slechts één fragment bouwmateriaal aangetroffen. Het betreft INR26 uit spoor S42, een kuil binnen de gebouwplattegrond. Het gaat om een oxiderend gebakken tegelfragment. Dit fragment is ongeveer 2cm dik en lijkt deels verbrand. Bovenaan heeft het een oranjige kleur, onderaan eerder een grijze kleur. Het baksel zelf is een sandwichbaksel met een helderrode kern. Mogelijk gaat het hierbij om een Romeinse *tegula* al zou het dan wel gaan om een residuele vondst in een middeleeuwse context.

Figuur 35: INR26 uit S42.

4.3.3. Dierlijk bot

Er is één spoor aangetroffen waarin dierlijk bot aanwezig was. Het betreft een kuil (S44) die zich binnen het oostelijk deel van de gebouwplattegrond bevindt. Het betreft verschillende fragmenten van een hondachtige (INR19). Er zijn verschillende tanden, delen van de *mandibula*, delen van de bovenkaak en schedel (waaronder een onderdeel van de *parientaal* met sagitale kam), de *atlas* (eerste wervel) en delen van de *tibia's* aangetroffen. Het lijkt te gaan om een volwassen dier waarvan de grootte niet kon worden vastgesteld. Wegens gebrek aan ander vondstmateriaal binnen deze context kon deze vondst niet worden gedateerd.

Figuur 36: INR19 uit S44.

4.3.4. Aardewerk

In totaal zijn 72 potscherven verzameld, die allen gelinkt kunnen worden aan de volle middeleeuwen. Gezien het maar om een beperkte hoeveelheid aardewerk gaat, werd er geen selectie gemaakt en werden ze allemaal onderzocht.

De kleur van het baksel is beschreven in nuances van twee kleuren, waarbij de bijkleur eerst wordt genoemd, gevolgd door de hoofdkleur, indien nodig. Ook is een onderscheid gemaakt tussen de buitenzijde, de kern en de binnenzijde van de potscherf. Deze beschrijving is evenwel onderhevig aan de eventuele graad van secundaire verbranding. De magering van het volmiddeleeuws aardewerk is onderzocht op de verschillende componenten die gebruikt zijn voor het verschralen van de klei. Tenslotte is aandacht geschonken aan de versiering van het aardewerk, waarbij er rekening is gehouden met de aard van de decoratietechniek en de plaats waar de versiering op de potvorm is aangebracht.

4.3.5. Aardewerk uit de volle middeleeuwen

Het volmiddeleeuws aardewerk telt 72 potscherven. Het gaat om grijs aardewerk, reducerend gebakken aardewerk en oxiderend gebakken aardewerk. De randen binnen deze groepen zijn vaak zeer fragmentarisch waardoor het moeilijk is ze aan randtypologieën te koppelen. Toch zijn er enkele diagnostische randen bij.

Volmiddeleeuws aardewerk	Randen	Wanden	Totaal	%
Grijs	7	60	67	93%
Oxiderend gebakken aardewerk	0	2	2	3%
Reducerend gebakken aardewerk	1	2	3	4%
Totaal	8	64	72	100%
%	11%	89%	100%	

Tabel 2: Verdeling van het middeleeuws aardewerk.

Volgende randtypes werden vastgesteld:

- Kogelpot met zware opstaande rand, bovenaan licht afgeplat met licht S-profiel van het type De Groote L30 uit de 11de of 12de eeuw (INR20 en INR25);
- Kogelpot met licht uitstaande en bovenaan afgeplatte rand met extern verlangde afgeronde lip. Soms is een lichte binnenlip aanwezig. Type De Groote L37 uit de 12de of 13de eeuw (INR 20);
- Kogelpot met verdikte, uitstaande blokvormige rand van het type De Groote L19 uit de 10de tot en met de 12de eeuw (INR20);
- Kogelpot met eenvoudige, op de top licht afgeplatte rand, soms licht verdikt, met afgeronde hoeken op uitstaande hals van het type De Groote L25 uit de 11de of 12de eeuw (INR 20).

De diagnostische vondsten zijn bijna allen afkomstig uit hetzelfde spoor, namelijk spoor S42 (INR20). Dit was een grote langwerpige (afval)kuil aan de noordzijde van het gebouw. Gezien deze kuil oversneden wordt door een paalkuil van het gebouw kan gesteld worden dat deze kuil ouder is dan het gebouw en mogelijk gelinkt kan worden aan de oprichting ervan. Het zou kunnen gaan om een extractiekuil die als afvalkuil herbruikt werd. Men kan dus algemeen dit type aardewerk in de volle middeleeuwen dateren, meer bepaald tussen de 11de en de 13de eeuw.

Figuur 37: Aardewerk INR20 uit S42.

4.4. Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek

Tijdens het archeologisch onderzoek werden verschillende monsters ingezameld. Het gaat om bulkstalen en zeefmonsters van de afvalkuil S7, kuil S42 en paalsporen S18 en S34, dit met het oog op ¹⁴C-analyse, antracologisch onderzoek en vondstrecuperatie. De verschillende monsters werden aangewend voor het dateren van de verschillende structuren en het reconstrueren van de vegetatie in de omgeving. In onderstaande tabel worden alle ingezamelde monsters opgelijst en beschreven. In functie van de verdere vraagstellingen werd volgend natuurwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd (zie groene markering).

ASSESSMENT STALEN	Relevant en prioritair potentieel		Strategie
Beschrijving	INR	SNR	
Zeefresidu	10	34	14C datering
Zeefresidu	11	12	
Zeefresidu	12	16	
Zeefresidu	13	18	14C datering
Zeefresidu	14	30	
Zeefresidu	15	31	
Zeefresidu	16	7	14C datering + antracologisch onderzoek
Zeefresidu	17	7	14C datering
Zeefresidu	18	42	14C datering

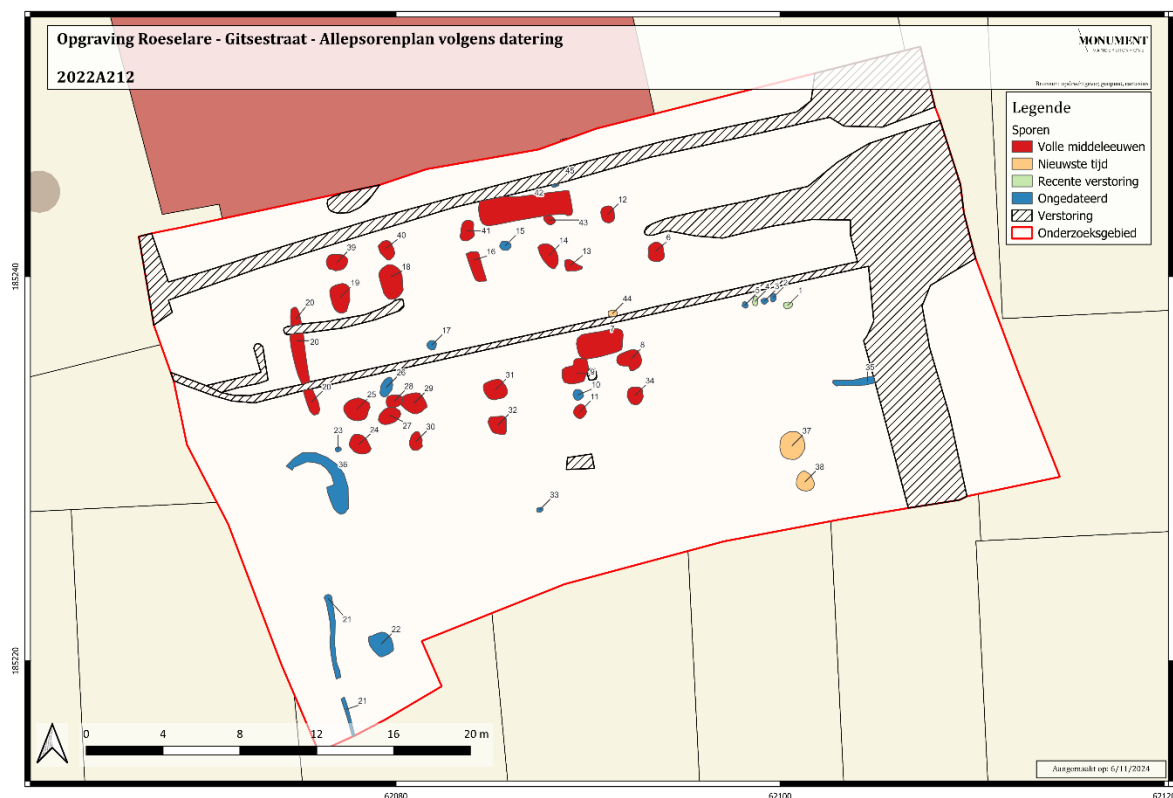
Tabel 3: Overzicht genomen stalen met aanduiding van geselecteerde stalen voor verder onderzoek.

De uitgevoerde ¹⁴C-dateringen geven bijna allen een datering in de 10de eeuw. Slechts één datering (op paalspoor S13) geeft een oudere datering. Deze kan echter gelinkt worden aan het oud-houteffect. De uitgevoerde onderzoeken worden in detail besproken in het hoofdstuk INTERPRETATIE EN DATERING (zie verder).

De resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek kunnen geraadpleegd worden in bijlage 26 (antracologisch onderzoek) en bijlage 27 (14C-dateringen).

5. INTERPRETATIE EN DATERING

Hieronder worden per periode interpretaties en dateringen beschreven op basis van hetgeen hierboven onder resultaten is besproken. Ook referenties worden hieronder, per periode meegegeven (confrontatie van de bevindingen met de resultaten van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, in tekstvorm en geïllustreerd met plannen, kaarten, foto's en tekeningen). Het belang van de site wordt eveneens uitgelegd. Voor meer details zie Code op p. 181-192 punten 5°, 6° en 7°.

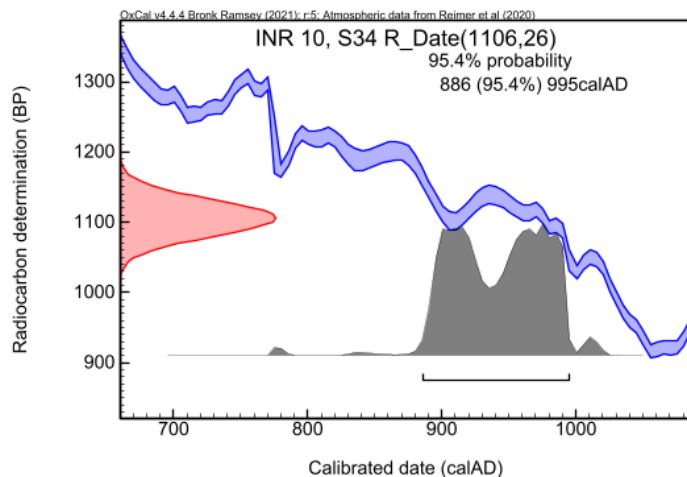
Figuur 38: Allesporenplan volgens datering.

5.1. Volle middeleeuwen

Het gros van de sporen zijn te dateren tijdens de **volle middeleeuwen**. Het gaat om verschillende kuilen en paalsporen. Centraal in het onderzoeksgebied zijn een reeks paalsporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden met een driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond, bestaande uit vier traveeën. De sporen van de plattegrond hebben een lichte grijsbruine vulling. Dit gebouw (ca. 164m²) is licht bootvormig heeft een grootte van 17,10m op 10m en heeft een oost – west oriëntatie. Centraal bevindt zich een ruime middenbeuk met zwaardere nokdragers. Daarbuiten ligt langs de twee lange zijden een rij lichter gefundeerde palen. Aan de zuidwestelijke zijde van de plattegrond bevindt er zich een stormgreppel (S20). Aan de noordoostelijke kant van de plattegrond bevinden zich twee sluitpalen waarvan één niet meer tijdens de opgraving maar wel tijdens het vooronderzoek

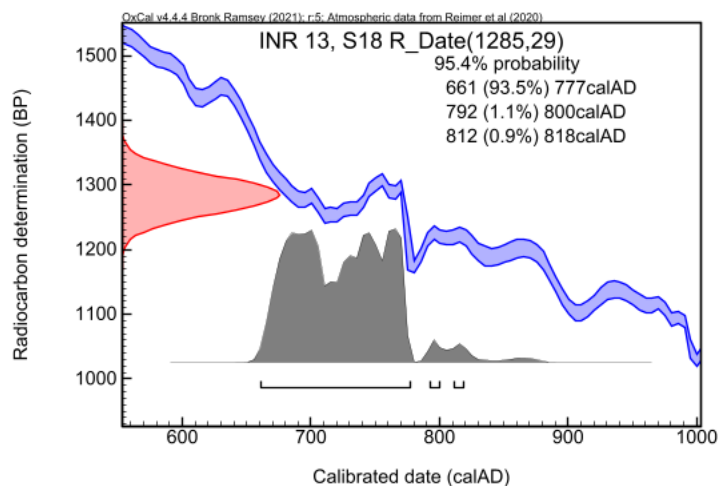
werd aangetroffen. Deze kuil werd toen ook gecoupeerd. Het spoor heeft een licht grijzige met bruin gevlekte zandige vulling en gaat tot ongeveer 0,50m onder het archeologisch niveau. Dit is sterk gelijkaardig aan de andere coupes van paalsporen binnen deze plattegrond.

Op verschillende sporen is een ^{14}C -datering uitgevoerd. Uit paalkuil S34 is een fragment houtskool gedateerd die resulteert in een datering in de 10de eeuw (tussen 886 en 995).

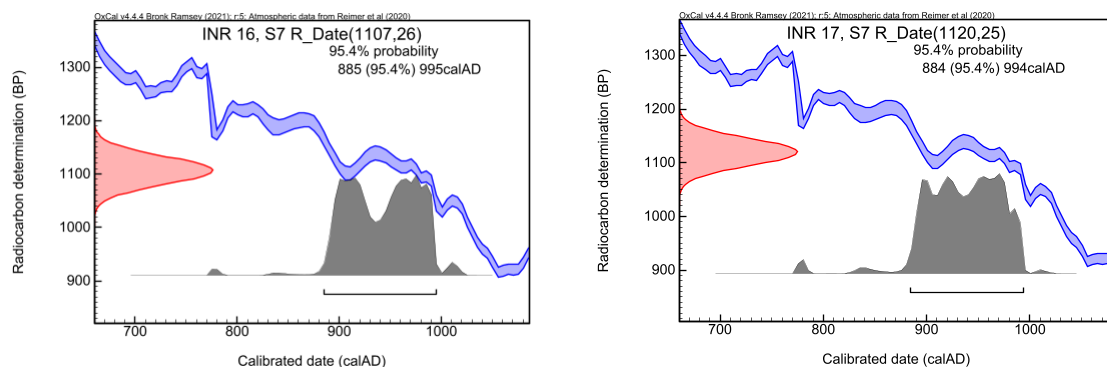
Figuur 39: ^{14}C -datering op S34.

Een tweede paalkuil werd gedateerd (S18). Deze leverde een iets oudere datering op in de vroege middeleeuwen (tussen 661 en 818). Mogelijk is deze oudere datering het gevolg van het oud-hout effect. In dat geval is er dus ofwel residueel houtskool in de paalkuil geraakt of werd een boom van 100 jaar oud gebruikt om het gebouw op te trekken en werd een staal vanuit het binnenste van de boom gebruikt om het spoor te dateren.

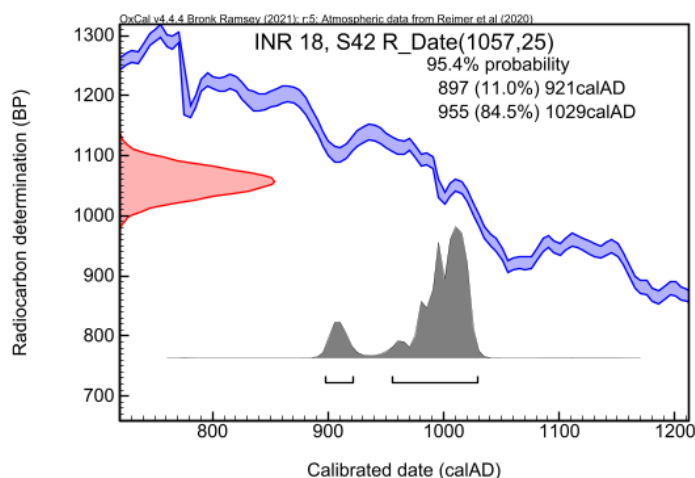
Figuur 40: ^{14}C -datering op S18.

Verder zijn twee ^{14}C -dateringen uitgevoerd op artisanale kuil S7. Een eerste (INR16) op het houtskoolrijke bandje in het midden, een tweede (INR 17) op de houtskoolrijke band onderaan. Beiden leverden een datering in de 10de eeuw op (tussen 884 en 995). Deze dateringen suggereren een zekere gelijktijdigheid met de gebouwplattegrond. Vermoedelijk is spoor S7 eerst aangelegd en werd kort daarop het gebouw geconstrueerd. Daarnaast is op dit spoor een antracologisch onderzoek uitgevoerd op de onderste houtskoolrijke laag. Hieruit blijkt dat de determineerbare houtskoolfragmenten voornamelijk bestaan uit eik met een enkel fragmentje beuk. De middeleeuwse datering kan als extra argument aangewend worden dat het hier eerder om een artisanale kuil gaat dan om een houtskoolmeiler. De houtskoolmeilers die gekend zijn uit deze periode zijn eerder rond van vorm (en vaak kleiner) en niet rechthoekig tot vierkant zoals spoor S7.

Figuur 41: ^{14}C -dateringen op S7.

Een laatste spoor waarop een ^{14}C -datering is uitgevoerd is S42. Dit leverde een datering in de 10de eeuw op (tussen 897 en 1029 met een vrij grote zekerheid tussen 955 en 1029). Het aardewerk geeft een iets jongere datering aan (INR20) maar algemeen kan dit spoor gedateerd worden in de 10de- begin 11de eeuw.

Figuur 42: ^{14}C -datering op S42.

In 2024 is een synthese onderzoek (SYNTAR 26) uitgevoerd omtrent artisanale kuilen in volmiddeleeuwse contexten in Zandig Vlaanderen³². Hoewel de S7 en S42 hier niet in werden opgenomen kunnen ze wel getoetst worden aan dit onderzoek. Zo behoort S7 toe tot de 'Artisanale kuilen met een komvormige doorsnede' terwijl S42 aansluit bij de 'Grote langgerekte artisanale kuilen met een vlakke bodem'. Het onderzoek kon echter geen eenduidige conclusies trekken omtrent de ligging van deze kuilen en hun functie. Opvallend binnen de context van Roeselare Gitsestraat zijn de houtskool rijke lenzen die in beide kuilen zijn aangetroffen (onderaan en middenin in S7 en onderaan in S42) maar een verdere interpretatie kon niet worden afgeleid.

In de ruimere omgeving werden op verschillende sites gelijkaardige gebouwplattegronden opgegraven uit de volle middeleeuwen:

Een sterke parallel is aangetroffen in Lichtervelde Leysafortstraat³³ in 2019 door Ruben Willaert NV. Hier zijn naast een hoofdgebouw uit de volle middeleeuwen ook enkele randstructuren van het middeleeuws woonerf aangetroffen. Het gaat om bijgebouwen, waterkuilen, greppel, ... Het hoofdgebouw is een oost-west georiënteerd gebouw van 18,1m op 11,2m groot. Het is een driebeukige constructie met een ruime centrale middenbeuk en vertoond, net zoals het exemplaar op Roeselare Gitsestraat, een stormgreppel langs westelijke zijde.

In Hoogdele langs de Oude Rozebekestraat³⁴ is een middeleeuwse gebouwplattegrond opgegraven door BAAC Vlaanderen. Het gebouw bestond uit 4 palenparen die ongeveer 4m uit elkaar staan. De structuur is minstens 8,8m op 8,4m groot en heeft een noordoost-zuidwest oriëntering.

In Lichtervelde is een gebouwplattegrond aangetroffen op een site langs de Stegelstraat³⁵. Deze werd in 2017 opgegraven door BAAC Vlaanderen. Het betreft een driebeukig oost-west georiënteerd gebouw van 25m op 10m groot. In de omgeving van dit gebouw zijn enkele waterkuilen en enkele bijgebouwen aangetroffen.

In Roeselare op de site van de Kromebekestraat zijn vier hoofdgebouwen uit de volle middeleeuwen aangetroffen door BAAC Vlaanderen in 2015³⁶.

- Structuur 1 is een driebeukig gebouw met oostwest oriëntering en heeft een grootte van 20m op 4m.

³² HOORNE et al. 2024

³³ DEMEY D., 2021.

³⁴ SCHELLENS, DYSELINCK, 2020

³⁵ DYSELICK T., et al., 2018.

³⁶ MOSTERT M., BACKX R., 2019.

- Structuur 3 is een driebeukig gebouw met oostzuidoost-westnoordwest oriëntering en heeft een grootte van 12m op 8m.
- Structuur 6 is een driebeukig gebouw met oostwest oriëntering en heeft een grootte van 10m op 8m.
- Structuur 16 is eveneens een driebeukig gebouw met oostwest oriëntering en heeft een grootte van 10m op 8m.

In Oostrozebeke in de Papegaaistraat³⁷ is in 2021 een drieschepige plattegrond opgegraven door Monument Vandekerckhove. Dit gebouw was 14,5 op 7m groot en kenmerkte zich door de depositie van een maalsteen in één van de paalkuilen.

Te Ingelmunster – zandberg³⁸ werd in 2012 door Monument-Vandekerckhove nv een opgraving uitgevoerd. Op deze site werd een drieschepig gebouw met oost-west oriëntatie aangesneden. Het gebouw meet 23,50 m bij 10 m. In één van de paalkuilen werd, net als in Oostrozebeke, een maalsteen gevonden.

Iets verder, te Meulebeke Vuilputstraat³⁹, werd door Ruben Willaert nv een éénschepig hoofdgebouw uit de overgang van de volle-middeleeuwen de naar late middeleeuwen aangetroffen. Het gebouw heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie en heeft een grootte van 13 m op 4 m. Dit gebouw wordt volgens de typologie van Huijbers ingedeeld onder huistype H0.

In 2005 werd door De logi en Hoorne een éénschepige gebouwplattegrond opgegraven van 15 m op 5 m groot te Wielsbeke Vaartstraat⁴⁰. Dit gebouw had een west-zuidwest – oost-noordoost oriëntatie. De paalkuilen bevatten, net zoals in Oostrozebeke, zeer weinig vondstmateriaal.

In 2016 werd door een samenwerking van BAAC Vlaanderen en het Vlaams Erfgoed Centrum een huisplattegrond opgegraven bij de Onledebeek in Roeselare⁴¹. Het betreft een gebouw met oost-west oriëntatie en een grootte van ongeveer 20m lang op 9m breed. Het is een drieschepig gebouw met ruime middenbeuk, zoals ook in Roeselare Gitsestraat werd vastgesteld.

³⁷ VERHAEVERT K., 2022.

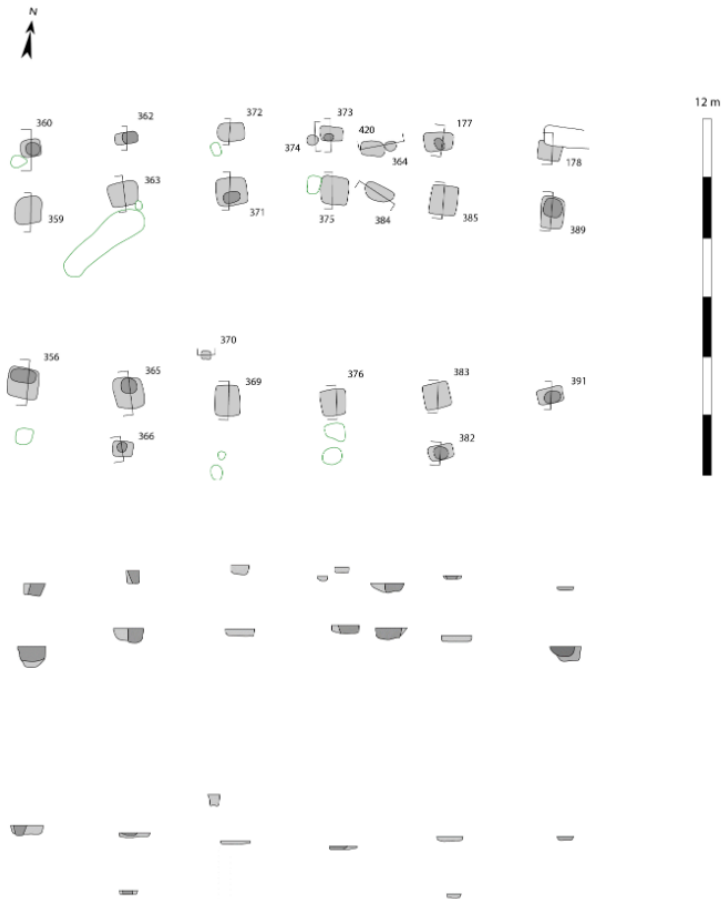
³⁸ EGGERMONT N., DERWEDUWEN N., 2014.

³⁹ POLFLIET B., et al., 2021.

⁴⁰ HOORNE J., 2006.

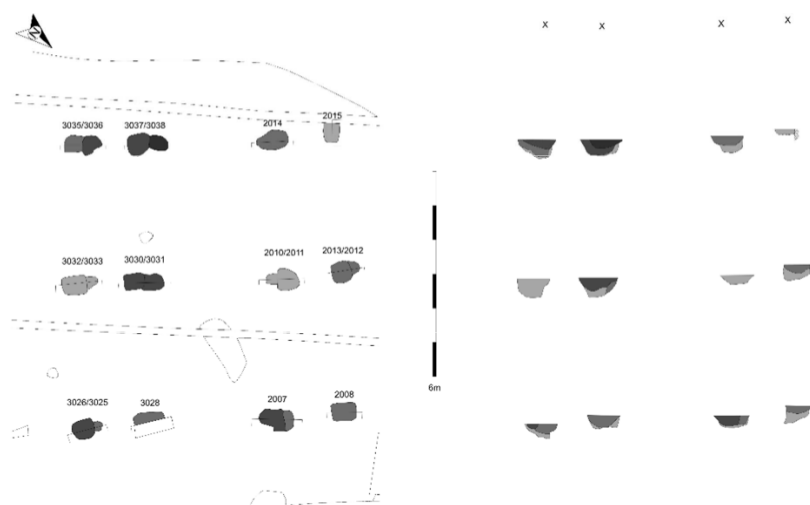
⁴¹ HAEN P.L.M., VOSSEN I., 2019.

Op de opgraving Staden provinciebaan zijn twee gebouwplattegronden aangetroffen in 2018 door Acke & Bracke bvba⁴². Het betreft beide driebeukige gebouwen met ruime middenbeuk. Gebouw H1 heeft een grootte van 21m bij 11m. Hoofdgebouw H2 is iets kleiner met 13m bij 10m. Beide hebben ze een noordoost-zuidwest oriëntering

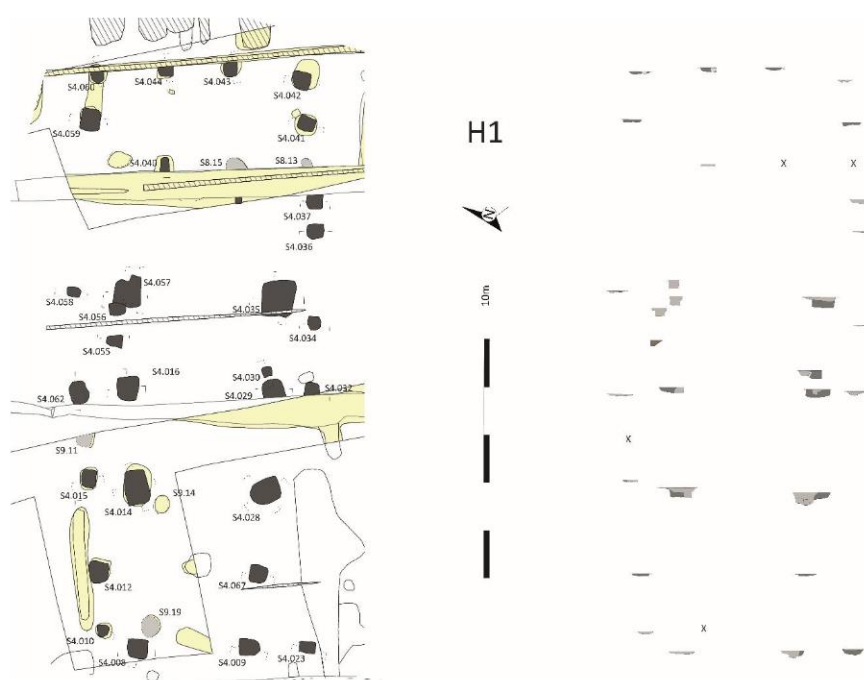

Figuur 43: Plattegrond te Lichtervelde Leysafortstraat (bron: Demey, D., 2021. P61, Figuur 59).

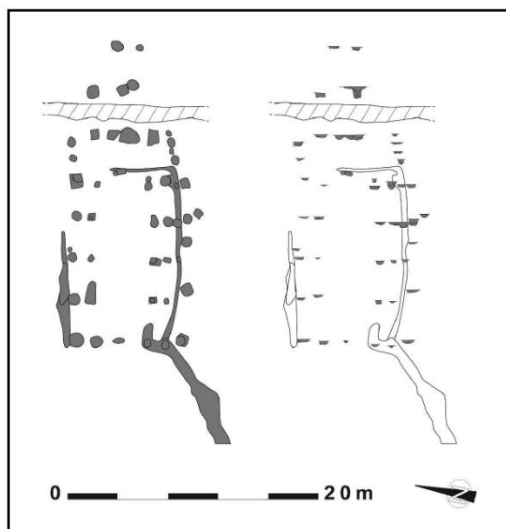
⁴² ACKE B., et al. 2020.

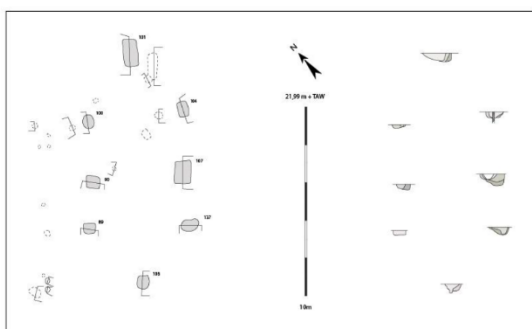
Figuur 44: Plattegrond te Hoogde Oude Rozebekestraat (bron: Schellens, Dyselinck 2020, Figuur 7 p 42).

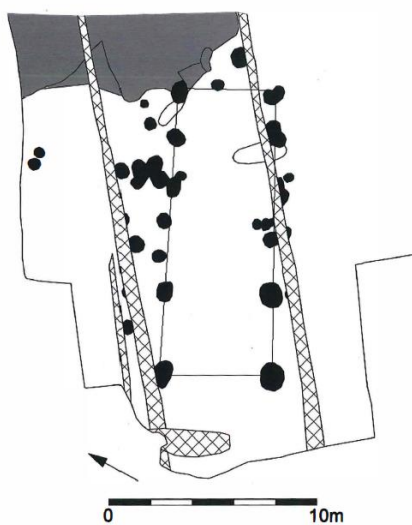
Figuur 45: Hoofdgebouw te Lichtervelde Stegelstraat (bron: Dyselinck et al. 2018, Figuur 49, p 49).

Figuur 46: Gebouwplattegrond van Ingelmunster Zandberg (bron: Eggermont, Derweduwen 2014. Figuur 38, p52

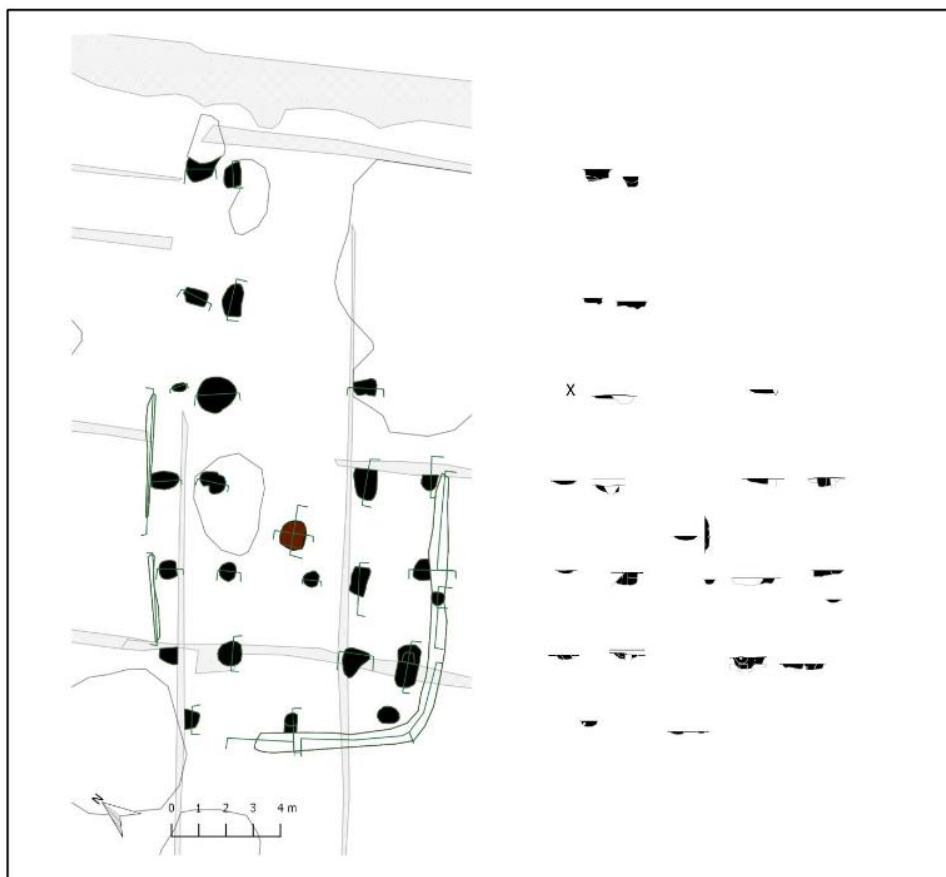
Figuur 47: Gebouwplattegrond Meulebeke Vuilputstraat (bron: Polfliet et al. 2021. Figuur 49, p68).

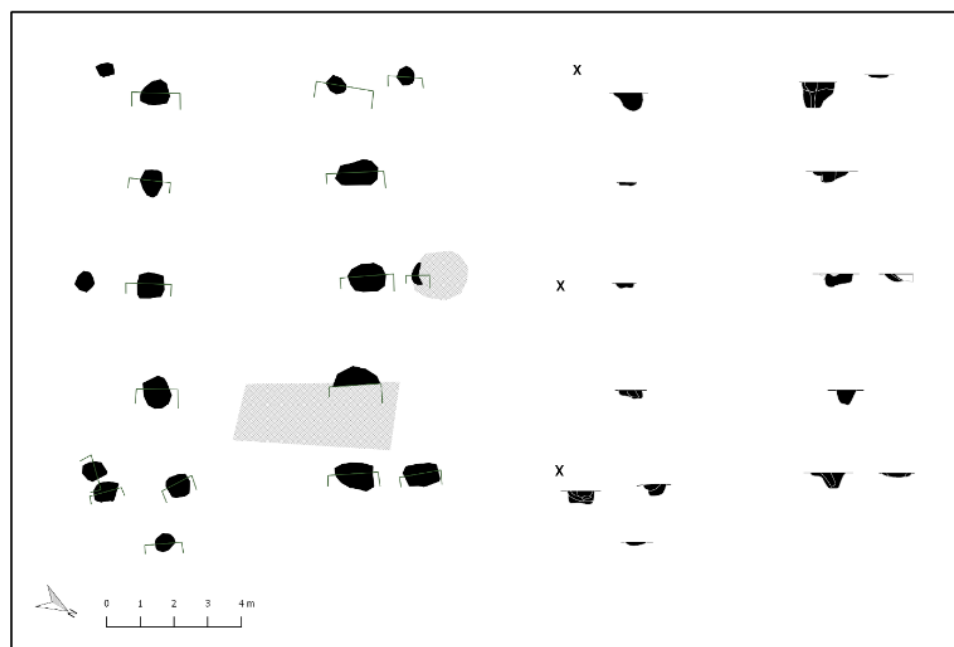
Figuur 48: Gebouwplattegrond Wielsbeke Vaartstraat (bron: Hoorne 2006. Figuur 27, p38).

Figuur 49: Gebouwplattegrond HS201 van Roeselare Onledebeek (bron: Hazen P.L.M., Vossen I., 2019, p77 Afb. 4.32.).

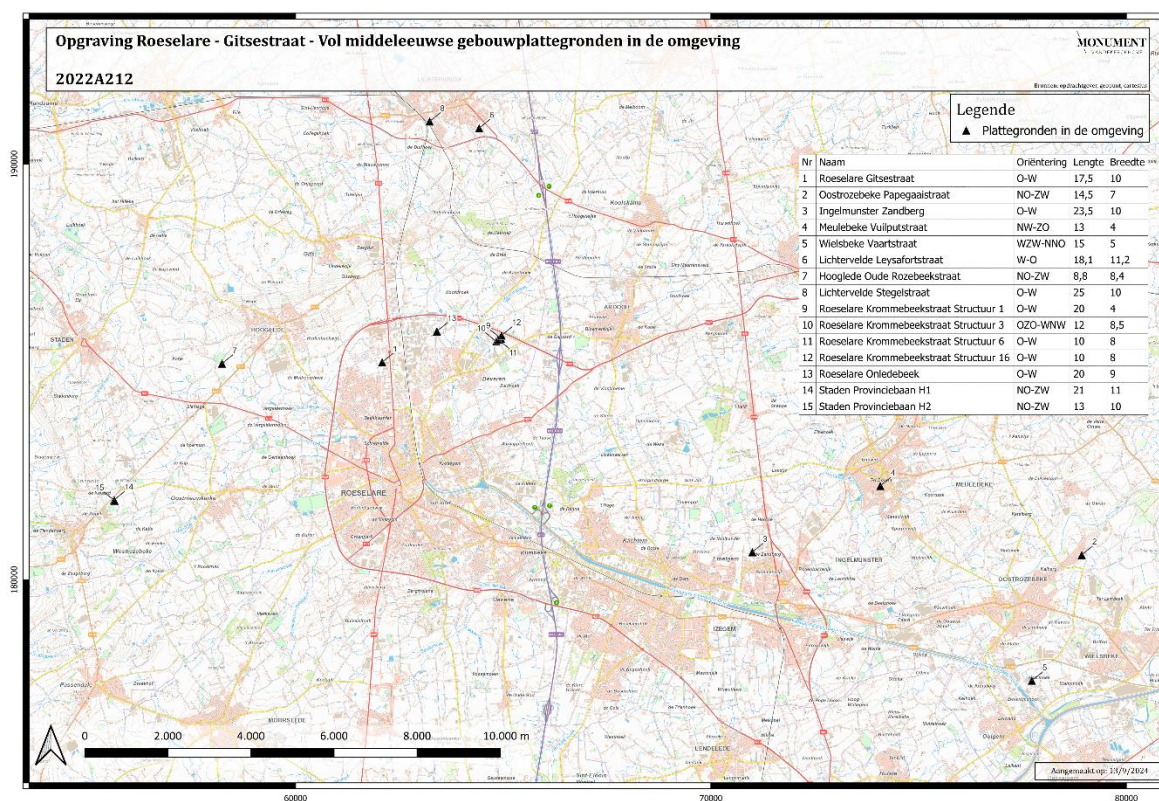
Figuur 50: Gebouwplattegrond H1 te Staden provinciebaan (bron: Acke et al., 2020, p70 Figuur 64).

Figuur 51: Hoofdgebouw H2 te Staden provinciebaan (bron: Acke et al., 2020, p78 Figuur 76).

Naam	Aantal beuken	Oriëntering	Lengte	Breedte
Roeselare Gitsestraat	3	Oost - West	17,5	10
Oostrozebeke Papegaaistraat	3	Noordoost - Zuidwest	14,5	7
Ingelmunster Zandberg	3	Oost - West	23,5	10
Meulebeke Vuilputstraat	1	Noordwest-Zuidoost	13	4
Wielsbeke Vaartstraat	1	Westzuidwest-Noordnoordoost	15	5
Lichtervelde Leysafortstraat	3	Oost - West	18,1	11,2
Hoogdele Oude Rozebeekstraat	3	Noordoost - Zuidwest	8,8	8,4
Lichtervelde Stegelstraat	3	Oost - West	25	10
Roeselare Krommebeekstraat Structuur 1	3	Oost - West	20	4
Roeselare Krommebeekstraat Structuur 3	3	Oostzuidoost - Westnoordwest	12	8,5
Roeselare Krommebeekstraat Structuur 6	3	Oost - West	10	8
Roeselare Krommebeekstraat Structuur 16	3	Oost - West	10	8
Roeselare Onledebeek	3	Oost - West	20	9
Staden Provinciebaan H1	3	Noordoost - Zuidwest	21	11
Staden Provinciebaan H2	3	Noordoost - Zuidwest	13	10

Tabel 4: Overzicht van gelijkaardige hoofdgebouwen in de ruime omgeving.

Figuur 52: Overzicht van volmiddeleeuwse gebouwplattengronden in de ruime omgeving.

5.2. Nieuwste tijd

Verder zijn er nog enkele sporen aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwste tijd. Het betreft twee bomkraters (S37 en S38) uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en een kuil centraal gelegen op het projectgebied gevuld met botmateriaal van een hondachtige (S44). De kuil had een scherpe aflijning en een donkere recentere vulling. Het botmateriaal was nog goed bewaard.

6. BELANG EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Het gros van de sporen zijn te dateren tijdens de **volle middeleeuwen**. Het gaat om verschillende kuilen en paalsporen. Centraal in het onderzoeksgebied zijn een reeks paalsporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden met een driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond, bestaande uit vier traveeën. De sporen van de plattegrond hebben een lichte grijsbruine vulling. Dit gebouw (ca. 164m²) is licht bootvormig heeft een grootte van 17,10m op 10m en heeft een oost – west oriëntatie. Centraal bevindt zich een ruime middenbeuk met zwaardere nokdragers. Daarbuiten ligt langs de twee lange zijden een rij lichter gefundeerde palen. Aan de zuidwestelijke zijde van de plattegrond bevindt er zich een stormgreppel (S20). Aan de noordoostelijke kant van de plattegrond bevinden zich twee sluitpalen waarvan één niet meer tijdens de opgraving maar wel tijdens het vooronderzoek werd aangetroffen. Deze kuil werd toen ook gecoupeerd. Het spoor heeft een licht grijzig met bruin gevlekte zandige vulling en gaat tot ongeveer 0,5m onder het archeologisch niveau. Dit is sterk gelijkaardig aan de andere coupes van paalsporen binnen deze plattegrond.

Daarnaast zijn ook twee kuilen aangetroffen bij de gebouwplattegrond. S7 bevindt zich binnen de gebouwplattegrond en heeft een gelijkaardige datering als het gebouw. Dit spoor bevatte fragmenten van maalsteen en bestond uit verschillende lagen met verbrand materiaal van tenminste twee verbrandingsfasen. S42 bevindt zich langs de noordzijde van het gebouw en wordt voor een klein deel oversneden door een paalkuil van de plattegrond wat erop wijst dat de kuil ouder is dan het gebouw. Mogelijks gaat het om een extractiekuil die bij de aanleg van het gebouw gebruikt werd en is deze nadien opgevuld met nederzettingsafval.

Deze landelijke nederzetting kadert binnen de gekende rurale volmiddeleeuwse sites in Vlaanderen. Dergelijke nederzettingen werden in het verleden in de regio al aangetroffen. Opvallend gegeven is dat, net zoals op andere vindplaatsen, de materiële cultuur die aan de nederzetting gelinkt kan worden, vrij beperkt is. Het gaat hierbij om fragmenten van een maalsteen en wat verspreide aardewerkvondsten in voornamelijk grijs aardewerk. Vermoedelijk gaat het hier om een kleine lokale boerenfamilie. Randstructuren, zoals spiekers, waterkuilen en waterputten werden niet aangetroffen binnen het opgegraven gebied. Het valt echter niet uit te sluiten dat deze structuren wel in de nabijheid aanwezig waren. Wel is aan de westzijde een stormgreppel aangetroffen. Een parallel hiervoor is ook aangetroffen te Lichtervelde Leysafortstraat.

Verder zijn er nog enkele sporen aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwste tijd. Het betreft twee bomkraters (S37 en S38) in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en een kuil centraal gelegen op het projectgebied gevuld met botmateriaal van een hondachtige (S44). De kuil had een scherpe aflijning en een donkere recente vulling. Het botmateriaal was nog goed bewaard.

7. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

A	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
A1	Wat zijn de vormkenmerken en opbouw van het middeleeuws gebouw?
	Het betreft een driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond, bestaande uit vier traveeën. De sporen van de plattegrond hebben een lichte grijsbruine vulling. Dit gebouw (ca. 164m ²) is licht bootvormig heeft een grootte van 17,10m op 10m en heeft een oost – west oriëntatie. Centraal bevindt zich een ruime middenbeuk met zwaardere nokdragers. Daarbuiten ligt langs de twee lange zijden een rij lichter gefundeerde palen. Aan de zuidwestelijke zijde van de plattegrond bevindt er zich een stormgreppel (S20). Aan de noordoostelijke kant van de plattegrond bevinden zich twee sluitpalen waarvan één niet meer tijdens de opgraving maar wel tijdens het vooronderzoek werd aangetroffen en onderzocht.
A2	Kunnen er ruimtelijke onderverdelingen herkend worden?
	Binnen het gebouw kon geen duidelijke ruimtelijke organisatie worden vastgesteld. De twee buitenste traveeën hebben wel een kleinere tussenruimte (ca. 2,9m) dan de twee binnenste traveeën (ca. 4,2m). Dit verschil in afstand kan een functionele verklaring hebben, bijvoorbeeld in het kader van de positionering van ingangen langs de lange zijden, aan weerszijden van de centrale palen.
A3	Kan de gebouwplattegrond op basis van aardewerk nauwkeuriger gedateerd worden?
	Op basis van het aardewerk en de uitgevoerde ¹⁴ C-dateringen kan het gebouw in de 10 ^{de} of 11 ^{de} eeuw gedateerd worden. Gezien het aardewerk uit S42 in de 11 ^{de} tot 13 ^{de} eeuw kan gedateerd worden en dit spoor oversneden wordt door een paalkuil van de gebouwplattegrond (S43) kan worden gesteld dat een datering voor de plattegrond in de 11 ^{de} eeuw aannemelijk is.
A4	Wat is de relatie van kuil 243 met de rest van het gebouw?
	Kuil 243 uit het vooronderzoek (S7 in de opgraving) kent een gelijktijdige datering als de gebouwplattegrond en bevindt zich op de zuidoostelijke hoek binnen in de gebouwplattegrond. Gezien de vorm in profiel, de aanwezigheid van aardewerk en tefriet maalsteen in de vulling lijkt dit spoor een afvalkuil te zijn waarin fasen van verbranding hebben plaatsgevonden. Mogelijk is dit spoor eerst aangelegd en werd kort daarop het gebouw geconstrueerd.
A5	Wat is de relatie tussen de aangetroffen plattegrond en de huidige hoeve? Indien de resultaten van fase 2 gekend zijn: kunnen andere archeologische resten gekoppeld worden aan deze plattegrond?
	Er is geen rechtstreekse relatie aangetoond tussen de twee gebouwen. In beide gevallen gaat het om hoevestructuren maar is geen continuïteit aangetoond. De jongste sporen bij de gebouwplattegrond zijn te dateren in de volle middeleeuwen. De oudste sporen die kunnen gerelateerd worden aan de, intussen afgebroken, hoeve zijn te dateren in de nieuwe tijd. De oudste kaarten waarop de hoeve te zien

	zijn dateren uit het midden van de 19 ^{de} eeuw. Hoewel een continuïteit niet is uit te sluiten, is hier geen archeologisch bewijs voor aangetroffen.
--	--

8. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

De conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt conform de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. De definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble werd in samenspraak met de grondeigenaar bepaald, met name: Stadsarchief Roeselare (Kokelaarstraat 5, 8800 Roeselare).

9. SAMENVATTING

In het kader van de geplande verkaveling ter hoogte van de Gitsestraat te Roeselare (provincie West-Vlaanderen), gezien de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

In eerste instantie werd een bureaustudie (2016E74, ID545) opgemaakt.⁴³ Gezien de beperkte steentijdvondsten in de omgeving werd het potentieel op een steentijd artefactensite zeer laag ingeschat. Wel zijn in de onmiddellijke omgeving van het gebied al veel sporen gevonden van houtskoolproductie, bewoning en funeraire contexten uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Het gebied is dan ook gunstig gelegen op een overgangszone tussen een rug en een beekvallei. Historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw tonen aan dat het plangebied voor het grootste deel akker – en/of weiland was en er dus weinig tot geen verstoring zal zijn binnen het projectgebied.

Door de impact van de aanleg van de verkaveling zal mogelijk een aanzienlijk deel van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief vernietigd worden. De precieze bodemopbouw en de eventuele verstoring ervan is niet gekend. Al deze elementen samen maken dat het plangebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden. Om het archeologisch potentieel en eventuele bodemverstoring in te schatten werd voorgesteld om een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (10733 m² op een totale oppervlakte van 71581m²). Dit onderzoek werd in twee fasen uitgevoerd.

De **eerste fase** van dit verder onderzoek vond reeds plaats in 2018 op het grootste deel van het projectgebied (2017K200, ID7505)⁴⁴. Uit dit proefsleuvenonderzoek is gebleken dat het projectgebied reeds vanaf de vroeg-Romeinse periode in cultuur werd gebracht. Dit werd bevestigd door het aantreffen van een vindplaats met Romeinse nederzettingssporen en houtskoolmeilers (cf. houtskoolproductie) uit deze periode. De grote aantallen houtskoolmeilers doen vermoeden dat het landschap in deze vroeg-Romeinse periode erg bosrijk was. Pas vanaf de volle middeleeuwen zal het terrein opnieuw in cultuur gebracht worden. Een gebouwplattegrond, poel met gracht en perceelsgreppels duiden op menselijke bewoning in deze periode. De aanwezige bebouwing (hoeve) kan gedateerd worden in de 19de eeuw en bevindt zich onmiddellijk ten noorden van de plattegrond. Deze hoeve kan mogelijks

⁴³ ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T., VAN DE VIJVER M., 2016. Online raadpleegbaar op: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/545>.

⁴⁴ VANHOUTTE C., 2018. Online raadpleegbaar op: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7505>.

gezien worden als de heropbouw van zijn volmiddeleeuwse voorloper. Tot slot werden ook enkele WOI/WOII-sporen en vondsten aangetroffen op en rond de hoeve.

Verspreid over het terrein werden drie vindplaatsen afgebakend voor verder onderzoek (Figuur 1), met name:

- Vindplaats 1 (centraal op het projectgebied, Figuur 2): Zone van 950m² (+ 200m² vrij te kiezen) met (vroeg) volmiddeleeuwse huisplattegrond. Deze opgravingsfase werd uitgesteld tot na de sloop van de bebouwing op perceel 833D0 en uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Op deze manier kunnen eventuele aangetroffen archeologische sporen ter hoogte van de hoeve samen onderzocht worden met deze opgravingszone. Onderhavig verslag is het rapport van deze onderzoeksfase.

- Vindplaats 2 (noorden van projectgebied): Zone van 1535m² rond de (vroeg) volmiddeleeuwse poel met ten zuidwesten verschillende paalsporen en/of kuilen.

- Vindplaats 3 (zuiden van projectgebied): Zone van 9050m² met Romeinse nederzettingssporen en grote aantallen houtskoolmeilers.

Hierbovenop werd een verder natuurwetenschappelijk onderzoek op de houtskoolmeilers geadviseerd.

Het archeologische vervolgonderzoek – van vindplaatsen 2 en 3 vond reeds plaats in 2018 (ID1104, 2018G47)⁴⁵. Ter hoogte van vindplaats 2 werden sporen vanaf de volle middeleeuwen aangetroffen. In deze periode was dit gebied in gebruik als landbouwzone waarbij de poel in dienst was als veekuil. De aangetroffen greppels maken deel uit van een gelijktijdig systeem die afwateren in deze poel. Al deze structuren zijn te dateren in de 12de en 13de eeuw. Het terrein raakte in onbruik tot aan de nieuwe tijd wanneer een nieuwe perceelsgreppel werd aangelegd (andere oriëntatie dan de middeleeuwse greppels). Ook een munitiekuil uit WOI werd hier aangetroffen. Vindplaats 3 wordt gekenmerkt door een intense houtskoolproductie (met maar liefst 14 houtskoolmeilers) daterend tot de overgang van de ijzertijd naar de Romeinse periode. Deze sporen wijzen op een ontginning van het landschap. Eén enkel spoor kan eveneens aan de ijzertijd worden toegewezen, met name een kuil met ijzertijd-aardewerk. Middeleeuwse sporen beperken zich tot enkele greppels en een bijgebouw. Vanaf de nieuwe tijd werd het terrein in gebruik genomen als landbouwperceel met bijhorende greppels en poel. Bovendien werden er 18de-eeuwse sporen (in de vorm van haardkuilen en kampvuren) aangetroffen van een militair kampement. Deze kunnen mogelijks gerelateerd worden aan de Spaanse of Oostenrijkse Successieoorlog. Tot slot werden verschillende bomkraters aangetroffen die te relateren zijn aan WOI of WOII.

De **tweede fase** kon pas van start gaan na afbraak van de bebouwing (hoeve) en bestond in eerste instantie uit een proefsleuvenonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd op 19 juni 2023

⁴⁵ BELIS B., SIEMONS J., VAN KERCKHOVEN I., et al. 2020. Online raadpleegbaar op: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1104>.

door Monument Vandekerckhove nv (2023B320, ID 26822)⁴⁶. De archeologische opgraving van vindplaats 1 (Figuur 3, Figuur 4 en Figuur 5) kon pas worden aangevat nadat de resultaten van deze proefsleuven gekend waren zodanig – indien noodzakelijk – de opgravingszone en/of de onderzoeksvragen aangepast konden worden aan deze resultaten. Dit onderzoek bracht een beperkt aantal sporen aan het licht, waardoor er geen bijkomende maatregelen genomen dienen te worden. Enkel de houtskoolmeiler zou deel uitmaken van verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Dit onderzoek wees uit dat het spoor in de vroeg-Romeinse periode dateert en uitsluitend eik bevat. Na dit onderzoek werd de archeologische opgraving op vindplaats 1 aangevat. Het betreft het onderzoeken van de potentiële volmiddeleeuwse huisplattegrond op een zone van ca. 950m² met een door de erkend archeoloog vrij te kiezen 200m² rond de kernzone. Deze opgraving werd uitgevoerd door een team van Monument Vandekerckhove tussen 10 juli en 12 juli 2023.

Twee profielen vatten de bodemgesteldheid binnen het plangebied goed samen. **Profiel 1** werd onderzocht in het noordwesten van de opgegraven zone. Het bestaat uit een humeuze en homogene zwartbruine Aa1-horizont. Daaronder bevindt zich een homogene bruine Aa2-horizont. Beide bevatten door de mens aangevoerd materiaal, meer specifiek stukjes baksteen. Hieronder bevindt zich meteen de C-horizont. Dit profiel bevindt zich dicht bij de recent afgebroken hoeve en is hier vermoedelijk door beïnvloed. **Profiel 2** biedt een representatiever beeld van de bodemopbouw en werd bestudeerd in het zuidwesten van het plangebied. Bovenaan bestaat de bodemopbouw er uit een dubbele Ap-horizont. De bovenste is een homogene donkerbruine horizont (Ap1) met daaronder een heterogene bruine tot lichtbruine horizont (Ap2). Daaronder bevindt zich een Bt-horizont, het is in deze laag dat de sporen zich bevinden. Onderaan werd een C-horizont herkend.

Het gros van de sporen zijn te dateren tijdens de **volle middeleeuwen**. Het gaat om verschillende kuilen en paalsporen. Centraal in het onderzoeksgebied zijn een reeks paalsporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden met een driebeukige volmiddeleeuwse gebouwplattegrond, bestaande uit vier traveeën. De sporen van de plattegrond hebben een lichte grijsbruine vulling. Dit gebouw (ca. 164m²) is licht bootvormig heeft een grootte van 17,10m op 10m en heeft een oost – west oriëntatie. Centraal bevindt zich een ruime middenbeuk met zwaardere nokdragers. Daarbuiten ligt langs de twee lange zijden een rij lichter gefundeerde palen. Aan de zuidwestelijke zijde van de plattegrond bevindt er zich een stormgreppel (S20). Aan de noordoostelijke kant van de plattegrond bevinden zich twee sluitpalen waarvan één niet meer tijdens de opgraving maar wel tijdens het vooronderzoek werd aangetroffen. Deze kuil werd toen ook gecoupeerd. Het spoor heeft een licht grijs met bruin gevlekte zandige vulling en gaat tot ongeveer 0,50m onder het archeologisch niveau. Dit is sterk gelijkaardig aan de andere coupes van paalsporen binnen deze plattegrond.

⁴⁶ VERHAEVERT K., 2023.

Daarnaast zijn ook twee kuilen aangetroffen bij de gebouwplattegrond. S7 bevindt zich binnen de gebouwplattegrond en heeft een gelijkaardige datering als het gebouw. Dit spoor bevatte fragmenten van maalsteen en bestond uit verschillende lagen met verbrand materiaal van tenminste twee verbrandingsfasen. S42 bevindt zich langs de noordzijde van het gebouw en wordt voor een klein deel oversneden door een paalkuil van de plattegrond wat erop wijst dat de kuil ouder is dan het gebouw. Mogelijks gaat het om een extractiekuil die bij de aanleg van het gebouw gebruikt werd en is deze nadien opgevuld met nederzettingsafval.

Deze landelijke nederzetting kadert binnen de gekende rurale volmiddeleeuwse sites in Vlaanderen. Dergelijke nederzettingen werden in het verleden in de regio al aangetroffen. Opvallend gegeven is dat, net zoals op andere vindplaatsen, de materiële cultuur die aan de nederzetting gelinkt kan worden, vrij beperkt is. Het gaat hierbij om fragmenten van een maalsteen en wat verspreide aardewerkvondsten in voornamelijk grijs aardewerk. Vermoedelijk gaat het hier om een kleine lokale boerenfamilie. Randstructuren, zoals spiekers, waterkuilen en waterputten werden niet aangetroffen binnen het opgegraven gebied. Het valt echter niet uit te sluiten dat deze structuren wel in de nabijheid aanwezig waren. Zo zijn er tijdens het proefsleuvenonderzoek en tijdens de opgravingen van voorgaande fasen te Roeselare Gitsestraat (ten noorden en één ten zuidwesten van het plangebied die het onderwerp vormt van dit onderzoek, supra vindplaatsen 2 en 3) greppels, een poel en een bijgebouw aangetroffen, allen met een datering in de volle middeleeuwen. Wel is aan de westzijde een potentiële stormgreppel aangetroffen. Een parallel hiervoor is ook aangetroffen te Lichtervelde Leysafortstraat.

Verder zijn er nog enkele sporen aangetroffen die te dateren zijn in de nieuwste tijd. Het betreft twee bomkraters (S37 en S38) uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en een kuil centraal gelegen op het projectgebied gevuld met botmateriaal van een hondachtige (S44). De kuil had een scherpe aflijning en een donkere recente vulling. Het botmateriaal was nog goed bewaard.

10. BIBLIOGRAFIE

10.1. Literatuur

- ACKE B, BRACKE M., VAN QUAETHEN K., WYNS G., 2020. *Eindverslag Staden Provinciebaan, Verslag van Resultaten*. Acke & Bracke bvba: Moerbeke-Waas.
- ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRUYNINCKX T., VAN DE VIJVER M., 2016. *Archeologienota Roeselare Gitsestraat (prov. West-Vlaanderen). Programma van maatregelen bureauonderzoek 2016E74*, Monument Vandekerckhove: Ingelmunster.
- BEKE F., VAN DEN DORPEL A. C., 2017. *Houtskoolmeilers en het landschap in de Romeinse tijd, Archeologische opgraving te Hooglede 'Honzebrouckstraat'*, Ruben Willaert bvba : Brugge.
- BELIS B., SIEMONS J., VAN KERCKHOVEN I., et al. 2020. *Houtskoolmeilers en een militair kampement in Roeselare. Een archeologische opgraving te Roeselare, Gitsestraat*. Vlaams Erfgoed Centrum bvba: Geel.
- BRACKE M. 2015, *Archeologische prospectie Hooglede Beverenstraat*, Monument Vandekerckhove nv : Ingelmunster.
- DE SMAELE B., PIETERS H., 2020. *Archeologienota Roeselare Gitsestraat*, Hembyse BV : Gentbrugge.
- DE SMAELE B., PIETERS H., 2023. *Roeselare, Roobaertpark Noord – Fase 2*, Hembyse BV : Gentbrugge.
- DEMEY D., 2021. *Middeleeuwse boerenhoven bij de Leysafortstraat, Opgraving in uitvoering van Archeologienota ID4364, Eindverslag*. Ruben Willaert nv: Brugge.
- DYSELICK T., VAN DER DOOREN L., DE KETELAERE S., 2018. *Archeologische opgraving Lichtervelde Stegelstraat*. BAAC Vlaanderen Rapport 672: Gent.
- EGGERMONT N., DERWEDUWEN N., 2014. *Archeologische opgraving Ingelmunster Zandberg (prov. West-Vlaanderen), basisrapport*. Monument Vandekerckhove nv: Ingelmunster.
- HAZEN P.L.M., VOSSEN I. (eds.), 2019. *Romeinse en middeleeuwse boerenerven in de vallei van de Onledebeek. Een archeologische opgraving aan de Ventweg-Zuid te Roeselare*. Vlaams Erfgoed Centrum: Geel.
- HOORNE J., 2006. *Archeologisch onderzoek langs de Vaartstraat te Wielsbeke, Leiesprokkels jaarboek 2005-2006*, 50-87.

- HOORNE J., DEVOS Y., STORME A., MALFLIET L., ALLEMEERSCH L., DE LOGI A., LALOO P., 2024. *Kuilen vol wol? Op zoek naar een functionele interpretatie voor de artisanale kuilen in zandig Vlaanderen tijdens de volle middeleeuwen (900-1250). Inventarisatie, typologie, ecologie: een integrale en multidisciplinaire aanpak*. Agentschap Onroerend Erfgoed, SYNTAR nr. 26: Brussel.
- LEFERE M., VANHECKE I., 2021. *Roobaertpark Noord, Roeselare, West-Vlaanderen*, Ruben Willaert bvba : Brugge.
- MOSTERT M., BACKX R., 2019. *Langs de Krommebeek. Bewoningsdynamiek van de prehistorie tot en met de nieuwe tijd in Beveren Noord (gemeente Roeselare)*. BAAC Vlaanderen Rapport A-15.0049: Gent.
- POLFLIET B., VANHECKE I., SLABBINCK F., VAN ESBROECK T., 2021. *Meulebeke Vuilputstraat (Meulebeke, West-Vlaanderen), rapportering opgraving. Deel 2: verslag van resultaten van de opgraving, eindrapport*, Ruben Willaert nv: Sint-Michiels-Brugge.
- SCHELLENS S., DYSELINCK T., 2020. *Eindverslag Opgraving Hooglede, Oude Roozebekestraat*. BAAC Vlaanderen rapport 1456: Gent.
- VAN QUICKELBERGHE E., VERHAEVERT K., 2023. *Archeologische opgraving Roeselare-Gitsestraat, Archeologierapport*. Monument Vandekerckhove nv: Ingelmunster.
- VAN RANST E., SYS C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1/20000)*, Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.
- VAN WETTER S., THOMAS H., JANSSENS N., 2021. *Eindverslag Honzebrouckstraat Hooglede*, Adede Rapport 750: Gent.
- VANHOUTTE C. 2018, *Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek Roeselare Gitsestraat*, Monument Vandekerckhove nv : Ingelmunster.
- VERDEGEM S., VAN GOIDSENHOVEN W., 2016. *Archeologisch vooronderzoek Hooglede Honzebrouckstraat*, Ruben Willaert bvba : Brugge.
- VERHAEVERT K., 2022. *Archeologische opgraving Oostrozebeke – Papegaaistraat (prov. West-Vlaanderen), Eindverslag*. Monument Vandekerckhove nv: Ingelmunster.
- VERHAEVERT K., 2023. *Roeselare Gitsestraat Fase 2 – proefsleuven*, Monument Vandekerckhove nv: Ingelmunster.

10.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onrorenderfgoed.be/>

11. LIJSTEN

11.1. Figurenlijst

Figuur 1: Aanduiding van de vindplaatsen afgebakend voor verder onderzoek (bron: VANHOUTTE C., 2018).....	8
Figuur 2: Detail van advieszone vindplaats 1 (bron: VANHOUTTE C., 2018).	8
Figuur 3: Situeringsplan van de opgravingszone weergegeven op het GRB.....	9
Figuur 4: Inplantingsplan van de opgravingszone weergegeven op het GRB.	9
Figuur 5: Opgravingszone op de meest recente luchtfoto (winter 2022).	10
Figuur 6: Aanduiding in blauw van het volledige projectgebied versus een aanduiding in het geel, namelijk de huidige eigendomstoestand (= de zone waarbinnen de initiatiefnemer werken kan laten uitvoeren).....	12
Figuur 7: Afwijkende opgravingszone ten opzichte van het programma van maatregelen. ...	14
Figuur 8: Opgravingszone op het GRB.....	15
Figuur 9: Plangebied op DTM.....	18
Figuur 10: Detail van het plangebied op DTM.....	19
Figuur 11: Onderzoeksgebied op de bodemkaart.	20
Figuur 12: Onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1777).	23
Figuur 13: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen rond ca. 1840.....	24
Figuur 14: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)....	24
Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de kaart van Popp (1842-1879).	25
Figuur 16: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1883.	25
Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1911.	26
Figuur 18: Onderzoeksgebied op een luchtfoto van 1971.....	27
Figuur 19: Onderzoeksgebied op een luchtfoto van 1990.....	28
Figuur 20: CAI elementen in de omgeving van het onderzoeksgebied.	32
Figuur 21: Onderzoeksgebied met aanduiding van de hoogtes en profielen van het archeologisch vlak en maaiveld.....	39
Figuur 22: Profiel 1.	40
Figuur 23: Profiel 2.	41
Figuur 24: Voorlopig opgravingsplan.	42
Figuur 25: Coupe op S249 tijdens het vooronderzoek (Vanhoutte C., 2018. p36 Figuur 40).	43
Figuur 26: Coupe op S18.	44
Figuur 27: Sporenplan en coupeplan van de gebouwplattegrond.	45
Figuur 28: Luchtfoto van het opgravingsvlak.	45
Figuur 29: Coupe op spoor 7.....	46
Figuur 30: INR28 uit S7.....	51
Figuur 31: INR26 uit S42.	52
Figuur 32: INR19 uit S44.	53
Figuur 33: Aardewerk INR20 uit S42.	55
Figuur 34: Allesporenplan volgens datering.....	57

Figuur 35: ¹⁴ C-datering op S34.....	58
Figuur 36: ¹⁴ C-datering op S18.	58
Figuur 37: ¹⁴ C-dateringen op S7.	59
Figuur 38: ¹⁴ C-datering op S42.	59
Figuur 39: Plattegrond te Lichtervelde Leysafortstraat (bron: Demey, D., 2021. P61, Figuur 59).....	62
Figuur 40: Plattegrond te Hoogdele Oude Rozebekestraat (bron: Schellens, Dyselinck 2020, Figuur 7 p 42).	63
Figuur 41: Hoofdgebouw te Lichtervelde Stegelstraat (bron: Dyselinck et al. 2018, Figuur 49, p 49).....	63
Figuur 42: Gebouwplattegrond van Ingelmunster Zandberg (bron: Eggermont, Derweduwen 2014. Figuur 38, p52)	64
Figuur 43: Gebouwplattegrond Meulebeke Vuilputstraat (bron: Polfliet et al. 2021. Figuur 49, p68).....	64
Figuur 44: Gebouwplattegrond Wielsbeke Vaartstraat (bron: Hoorne 2006. Figuur 27, p38).	64
Figuur 45: Gebouwplattegrond HS201 van Roeselare Onledebeek (bron: Hazen P.L.M., Vossen I., 2019, p77 Afb. 4.32.).....	65
Figuur 46: Gebouwplattegrond H1 te Staden provinciebaan (bron: Acke et al., 2020, p70 Figuur 64).....	66
Figuur 47: Hoofdgebouw H2 te Staden provinciebaan (bron: Acke et al., 2020, p78 Figuur 76).	66
Figuur 48: Overzicht van volmiddeleeuwse gebouwplattegronden in de ruime omgeving.....	67

11.2. Tabellenlijst

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.....	11
Tabel 2: Verdeling van het middeleeuws aardewerk.....	54
Tabel 3: Overzicht genomen stalen met aanduiding van geselecteerde stalen voor verder onderzoek.	56
Tabel 4: Overzicht van gelijkaardige hoofdgebouwen in de ruime omgeving.	67

11.3. Bijlagenlijst

Bijlage 1: GRB algemeen
Bijlage 2: GRB detail
Bijlage 3: Meest recente luchtfoto
Bijlage 4: CAI
Bijlage 5: Afwijkingen geadviseerde opgravingszone
Bijlage 6: Opgravingszone op GRB
Bijlage 7: DTM algemeen
Bijlage 8: DTM detail
Bijlage 9: Bodemkaart
Bijlage 10: Ferrariskaart
Bijlage 11: Atlas der Buurtwegen
Bijlage 12: Vandermaelen kaart
Bijlage 13: Luchtfoto 1971
Bijlage 14: Luchtfoto 1990
Bijlage 15: Hoogtes en profielen op GRB
Bijlage 16: Bodemprofiel 1
Bijlage 17: Bodemprofiel 2
Bijlage 18: Allesporenplan volgens interpretatie
Bijlage 19: Allesporenplan volgens datering
Bijlage 20: Gelijkaardige plattegronden
Bijlage 21: Archeologienota's
Bijlage 22: Gebouwplattegrond
Bijlage 23: Fotolijst
Bijlage 24: Sporenlijst
Bijlage 25: Inventarislijst
Bijlage 26: Anthracologisch onderzoek
Bijlage 27: 14C dateringen

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

Vb. (link via publiek luik):
<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%229eed359a-2723-4862-95a2-aea500c1ebf9%22%7D¶meters=%7B%7D>